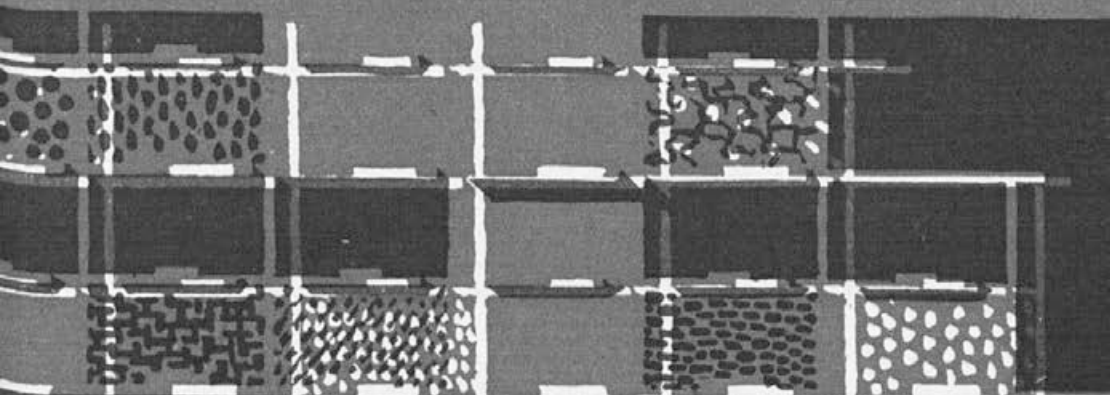

SLOVENSKI ČEBELAR

1961

LXIII – ŠT. 11

VSEBINA

Edi Senegačnik: Mednarodni čebelarški teden	241
Franjo Vrčko: Obupna paša na sončnicah . . .	245
Vinko Požar: Zanimiv doživljaj	246
S. R.: O matičnem petju	247
Edi Senegačnik: Naši čebelarji na razpotju .	249
T. Z.: Tudi v Ameriki imajo težave	252
M. B. Nickelson: Moja prva leta čebelarjenja v Ameriki	253
Franc Guna: Naši uljniki	256
J. Fašalek: Stari čebelarški pisci o čebelah in čebelarjenju (Nadaljevanje in konec)	260

OSMRTNICE

Teodor Josifovič, Jože Dajčar, Franc Bauman, Jože Požauko	265

MALI KRUHEK

Čuden primer. O zazimovanju. Čebele so ga upokojile. Prvec ali drugac? Zopet en čebelji škodljivec. Pohvala naše sivke. Čebelji pik in revmatizem. Recept proti naduhi. Ali prepre- čimo rojenje s tem, da prisilimo čebele, da gradijo? Ometanje čebel. Ljubljanski čebel- arski obrazi. Liški brzojavni skrat	266

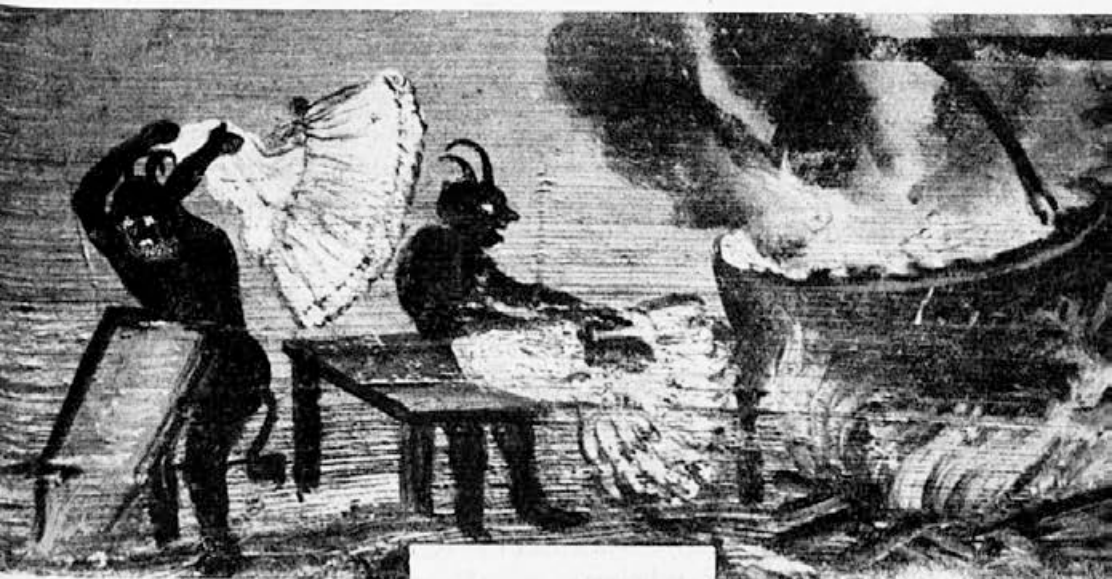
NAŠA ORGANIZACIJA

Poročilo o X. rednem občnem zboru ZČDS (Nadaljevanje in konec)	269
Tečaj za vzrejo matic	272

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Zensko perilo v hudičevi pralnici

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 780 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 900 din, za inozemstvo 1200 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 100 din, na 16 straneh 50 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

MEDNARODNI ČEBELARSKI TEDEN

EDI SENEGACNIK

V mesecu novembru praznujejo čebelarji po vsem svetu v okviru svetovne čebelarske organizacije »Apimondije« svoj čebelarski teden. Temu praznovanju se z vso pravico pridružujemo tudi Slovenci kot člani te velike svetovne čebelarske družine, ki zbira okrog sebe vse čebelarje ne glede na barvo, socialni položaj ali prepričanje. Vzor in geslo nam je čebela, ki je postala zvesta človekova pomočnica in celo dobrotnica. Vsi čebelarji na svetu naj bi postali prijatelji, si pomagali in živeli prav tako složno kot čebelice v panju. S tem bi tudi oni prispevali k bratstvu in sožitju med narodi. Tako naj bi te ljubke in vsega občudovanja vredne žuželke povezale med seboj čebelarje vsega sveta, potem pa preko njih vse narode na njihovi trnovi poti k trajnemu miru, sreči in blagostanju. Prav te naloge je prevzela svetovna čebelarska organizacija »Apimondija«, ki organizira v ta namen vsako drugo leto čebelarske kongrese v različnih evropskih državah. Tako so bili v zadnjih letih kongresi v Kopenhagenu, na Dunaju, v Rimu in letos v Madridu. Tudi naši čebelarji se udeležujejo teh kongresov, kjer imajo celo svoje referate. Tu izmenjujejo svoje izkušnje z drugimi čebelarji in se seznanjajo z najnovejšimi ugotovitvami in novostmi na čebelarskem področju.

Že od nekdaj so bile čebele zveste spremljevalke našega človeka. V svoji pradomovini so čebelarili naši predniki z veliko ljubeznijo in marljivostjo. Zgodovinarji pripovedujejo, da so imele njihove čebele v prostranih lipovih gozdovih obilo paše in zato ni nikdar manjkalo sladke strdi in okusne medice na mizah naših prednikov. Tudi v svoji novi domovini Slovenci niso mogli živeti brez čebel. Stari zapiski v urbarjih nam pripovedujejo, koliko medu in voska so morali dajati slovenski tlačani za desetino svetni in cerkveni gosposki. Samo idilična slovenska dežela s svojimi gorami in gozdovi ter zelenimi travniki in dolinami je lahko postala domovina po vsem svetu znane kranjske čebele sivke. Nič ni čudnega, da so do prve svetovne vojne izvozili iz naših krajev na tisoče čebeljih družin in matic v vse dele sveta. Naše čebele so potovale na Japonsko, v Avstralijo, v Afriko, v Ameriko in še drugam. Po osvoboditvi pa smo izvozili mnogo matic v Egipt in v razne druge države. Naši predniki so postali ob tako odlični čebelji pasmi pravi mojstri v čebelarstvu. Anton Janša, talentirani kmečki sin in slikar iz Breznice na Gorenjskem, je bil čebelarški učitelj na dvoru Marije Terezije na Dunaju. Pisal je čebelarške knjige in ponesel sloves naše dežele in slovenskih ljudi po vsem svetu. Tuji čebelarški znanstveniki so ocenili naše čebelje pleme kot najboljše. Zato prihajajo k nam čebelarški strokovnjaki iz tujine, da bi se seznanili z našo čebelo, z našimi kraji in ljudmi.

Slovenski čebelarji po Gorenjskem in Dolenjskem čebelarijo že od nekdaj v posebnih panjih kranjičih. Prednjo stran teh panjev so prav radi poslikali z zanimivimi prizori iz vsakdanjega življenja. Tako so nastale naše, po vsem svetu znane panjske končnice, s katerimi se zares lahko ponaša samo naša dežela.

Iznajdba premičnega satovja, umetne satnice in točila je povzročila pravo revolucijo v čebelarstvu. Tudi slovenski čebelarji, ki so bili vselej navdušeni za vsako novost in napredek, so se tega oprijeli in začeli čebelariti na moderen način. Čebelarili so v panjih različnih sistemov, dokler ni znani slovenski čebelar Anton Žnideršič po svojih dolgoletnih izkušnjah in opazovanjih sestavil poseben panj, ki se je udomačil pri nas v Sloveniji. Vedno bolj pa si ta panj utira pot tudi v sosednje republike. Naša socialistična čebelarstva podjetja pa so začela v zadnjih letih uvažati ameriške panje, s katerimi nameravajo znatno povečati pridelek medu, voska, matičnega mlečka, cvetnega prahu in sploh uvesti z njim nov način čebelarjenja.

Danes imamo v Sloveniji približno 80.000 panjev, večinoma žnideršičev. Povprečni letni pridelek medu je od 5 do 8 kg na panj. Le kadar zamedijo smrekovi in hojevi gozdovi, je pridelek lahko večji. Vendar

pa so koristi, ki jih ima čebelar od medu in voska, prav neznatne, če jih primerjamo z drugimi. Čebele opravljajo namreč še drugo poslanstvo: oprahujejo sadno drevje, cvetlice in različne kulturne rastline. Razmerje med vrednostjo dohodka čebelarja in sadjarja oziroma kmetovalca je 1 : 30. Ko bi izračunali pri nas vso vrednost sadja, ki smo ga pridelali letos, bi šle številke v milijarde. Vsega tega bi prav gotovo ne bilo, ko bi v letošnji prelepi pomladi milijoni teh mravljevih živalic ne obiskovali cvetov in jih oprahujevali. Prav ob cvetenju sadnega drevja namreč še ni drugih žuželk za oprahujevanje, ali pa jih je tako malo, da s svojim številom sploh ne pridejo v poštev. To dejstvo moramo upoštevati pri vseh večjih plantažnih nasadih sadnega drevja in jagodičevja. V Ameriki in Angliji sadjarji tesno sodelujejo s čebelarji in jim plačujejo celo posebno odškodnino, da pripeljejo čebele na pašo v njihove cvetoče nasade. Tudi pri nas imamo že precejšnje površine plantažnih nasadov sadnega drevja in jagodičevja. Tu bi bilo vse trudapolno delo kmetijskih strokovnjakov zaman, če bi med cvetenjem ne bilo dovolj čebel za oprahujevanje. To nalogo naj bi v bodoče prevzela pri nas tudi novo ustanovljena socialistična čebelarstva.

Podjetni slovenski čebelarji pa ne izkoriščajo čebelje paše samo doma po Sloveniji. S svojimi čebelami potujejo v ostale republike, kjerkoli se pojavi kaka paša. Tako gredo v prostrane akacijeve gozdove v Srbijo in Vojvodino, v Liko in v Bosno na žepek in reso, pa spet na jadranske otoke Hvar, Brač ali Vis na rožmarin. Naša dežela s svojim različnim podnebjem omogoča zares skoro nepretrgano pašo. Ko imamo v Sloveniji pravo zimo, je na naših otokih pogosto že topla pomlad. Naše čebele, ki so jih pripeljali jeseni tja podjetni slovenski čebelarji, živahno izletavajo in že berejo sladko medicino, medtem ko čebele doma v svojih panjih mirno počivajo in čakajo pomladnih dni.

Med je znano vsesplošno zdravilo. Že naši predniki so zdravili z njim vse mogoče bolezni. Moderna medicinska znanost je samo potrdila njihove izkušnje in ugotovila še to, da je med bakteriociden, to se pravi, da ubija vse bolezenske klice. Ugotovila je tudi, da je v njem toliko zdravilnih in hranilnih snovi visoke kalorične vrednosti, da bi moral postati naša vsakdanja hrana in ne samo zdravilo. V naprednih državah je postal med poleg mleka in surovega masla že vsakdanja hrana, brez katere si ne moremo zamisliti pravega zajtrka, malice ali kakršnegakoli peciva. Pri nas je poraba medu po vojni sicer narasla, a je še vedno premajhna. Naš delovni človek bi ga moral vsak dan uživati, zlasti pa otroci. Sami ne vemo, kakšno bogastvo imamo, pa ga pogosto zametujemo. Le pogledjmo naše sosedo, ki pokupijo ves slovenski med, prizna-

vajoč, da je najboljši od vseh. Žlica medu je mnogo več vredna ko kozarec vina ali šilce žganja! Zadnje čase lahko mnogo beremo v domačih in tujih časopisih o matičnem mlečku in cvetnem prahu, ki nista več samo poživilo, ampak postajata v nekaterih primerih celo zdravilo. Medninska znanost o tem še ni izrekla zadnje besede.

V mednarodnem čebelarstem tednu od 19. do 26. novembra naj naše čebelarske organizacije: društva, družine in čebelarski odseki pri kmetijskih zadrugah, kakor tudi pionirski čebelarski krožki po šolah prirede kratke proslave, združene s strokovnim predavanjem in predvajanjem filmov iz življenja čebel. Kjer je le mogoče, naj podjetnejše organizacije pripravijo tudi razstave ali pa prikažejo čebelarsko dejavnost v izložbenih oknih trgovskih podjetij in zadrug.

Slovenski čebelarji želimo ob svojem prazniku seznaniti vso našo javnost s čebelarstvom in ga prikazati kot važno kmetijsko panogo, čebele pa kot izredno koristne in najbolj pomembne žuželke pri opravevanju. Našim ljudem pa želimo še nekaj: da bi v bodoče v večji meri uživali med, ta žlahtni proizvod narave, ki tako blagodejno vpliva na človeka in njegov organizem.

Resišče v okolici Gospića v Liki

OBUPNA PAŠA NA SONČNICAH

FRANJO VRCKO

Po silno slabi letini smo pri nas ob koncu letošnjega septembra doživeli strahotno uničenje čebel. Vzrok naše nesreče je bilo kmetijsko posestvo Žedovinek na Krškem polju, ki je posejalo 10 hektarov sončnic za silosno krmo. Sončnice so se razcvetele v poznem jesenskem času, ko v naravi ni več nobene druge paše, in privabile čebele, da so od blizu in daleč trumoma navalile na to pašo, s katere se niso več vračale na svoje domove. Vsak, kdor jih je tedaj opazoval, je lahko videl strahoten in edinstven pojav. Čebele so se lepile po sončnicah kakor muhe na muholovce. Lazile so po cvetih, kakor tudi po tleh, in umirale z zlepljenimi krili, vse črne in mastne od nektarja, ki ga izloča ta rastlina.

Marsikateri bralec Slovenskega čebelarja se bo še spominjal polemike, ki je pred leti nastala med čebelarji v našem listu. Eni so trdili, da čebele na sončnicah propadajo, drugi pa so dokazovali, da to ni res. V našem primeru se je izkazalo, da so prvi imeli prav. Razumljivo je, da čebelar škode ne opazi, če rastejo sončnice posamezno in v manjši množini. Zamislite si pa 10 hektarov posevka te rastline! In še v brezpašni dobi! Naši panji so prazni, le matice z nekaj mladimi čebelami žalostno životarijo v njih. Kaj naj zdaj napravimo? Ali naj tožimo kmetijsko posestvo Žedovinek? To verjetno nima takšnih sredstev, da bi nam lahko povrnilo velikansko škodo, ki je nastala pri čebelah. DOZ ne plača nič, ker nismo imeli čebel zavarovanih za tak primer. Občina tudi nima denarja, da bi nam lahko pomagala. Kdo je pa vedel, kaj se bo zgodilo, ko bodo sončnice vzcetele.

Kam naj se obrnemo zaradi pomoči, ne vem. Vem pa, da bo vse brez uspeha. Na odločujočih mestih za čebelarstvo ni zanimanja. Narobe! Povsod nam mečejo polena pod noge. Naj omenim samo to, kako so dvignili železniško tarifo za prevoz čebel. Kdo bo sedaj panje še prevažal in iskal izven domačega kraja že tako in tako tvegano pašo? Takšnih stroškov si res ne more privoščiti noben čebelar, pa naj pripada združnemu ali privatnemu sektorju. Vsak si bo tisočkrat premislil, preden bo odšel na pot. Doma pa je iz leta v leto manj paše. Zadnja rešilna bilka je sladkor, toda z njim se ne da dolgo čebelariti. Kaj nam pomagajo vsi umni in napredni napotki, ki jih objavljata čebelarški tisk in radio? Pričkamo se med sabo, kateri sistem panja bi bil bolj primeren za naše pašne razmere, te pa so take, da se nam ob njih vse podira. Čebelarstvo v Sloveniji gre rakovo pot. Upravičeno gledamo s strahom v našo čebelarsko bodočnost.

ZANIMIV DOŽIVLJAJ

VINKO POZAR

Bilo je 27. avgusta t. l. Družina v panju št. 24 je prelegla. Mlada matica je že pričela zalegati. Hotel sem jo kot vse ostale matice označiti s staniolnim lističem. Sat z mlado matico sem potegnil iz panja, prijel matico z levico, z desnico pa porinil sat zopet nazaj v panj. Previdno sem s šelakovo raztopino prilepil matici značko na oprsje in jo spustil v matičnico, da bi se lepilo posušilo in značka trdno prilepila. Izpuščena matica je izredno živahno tekala po matičnici. Nekaj časa sem jo opazoval, nato pa sem zopet odprl panj in sat, na katerem sem jo našel pred označenjem, do polovice potegnil iz panja, da bi nanj spustil zaznamovano matico. Ko vzamem matičnico v roke, opazim na svoje veliko presenečenje, da leži prej tako živahna matica negibna s skrčenim zadkom in pritegnjenimi nožicami na dnu matičnice. Hitro jo stresem v dlan, diham vanjo — a matica se ne gane. Poškropim jo z vodo, ki sem jo imel slučajno pri roki, toda tudi to ni nič zaleglo. Že sem se vdal v usodo in matico vtaknil nazaj v matičnico, da bi jo pokazal domačim in sosedu-čebelarju. Ulovil sem še štiri čebele iz njenega panja, jih kot častno stražo spustil k matici in z dokaj mešanimi občutki odšel k obedu.

Popoldne ob treh — bila je nedelja — se je pripeljal na obisk brat z ženo. Vsi smo se odpravili k čebelnjaku, da bi tam na trati preživeli nekaj uric v prijetnem »dolce far niente«. Seveda sem tudi gostoma opisal dopoldanski doživljaj in, da dokažem svoje trditve, stopil v čebelnjak po matičnico z označeno matico. A glej čudo! V matičnici se mirno sprehaja prej navidezno mrtva matica, od pridejanih čebel pa sta dve mrtvi. Zakaj prvo, zakaj drugo?

Veselo iznenaden sem pokazal matičnico z oživelo matico družbi, ki se z mano vred ni mogla načuditi temu dogodku. Zopet sem odprl panj in matico v prepričanju, da jo bo družina z veseljem sprejela, spustil na ven pomaknjeni sat. Sledilo pa je presenečenje! Čebele so jo napadle in jo stisnile v gost klopčič. Kaj sedaj? Hitro sežem z desnico po razburjeni gruči in jo položim na dlan leve roke, nato pa pričnem z vso silo pihati vanjo cigaretni dim. Da ni šlo brez neogibnih pikov razjarjenih čebel, je več kot umevno. Čebele so se le počasi razlezle; pomagal sem še s prsti, rešeno matico slednjič zopet vtaknil v matičnico in jo tako priprto porinil med sate. Panj sem zaprl in s svojo družbo zapustil čebelnjak.

V torek, to je tretji dan po opisanem dogodku, je bila moja prva pot v čebelnjak. Zanimalo me je, kaj je z matico? In oj, veselje! Čebele so

mirno počivale na matičnici ter z rilčki pitale jetnico. Previdno sem odprl kletko in toliko preizkušena »matjuška« se je pomešala med svoje čebelice. Te so jo obstopile, pričele božati s tipalkami in ji z rilčki udano nudile sladki življenjski sok. Družina se je pomirila, jaz pa tudi. Toda spoznal sem, da je še mnogo nerešenih vprašanj v življenju naše »muhe«.

O MATIČNEM PETJU

S. R.

Že od nekdaj je ne samo čebelarje, temveč tudi znanstvenike zanimalo, zakaj matica poje in kako proizvaja pri tem glasove. Mr. Woods, iz Anglije je poskušal rešiti to vprašanje z mnogimi poskusi, pri katerih je duhovito razpostavil več mikrofонов.

Petje matice sestavlja vrsta glasov, ki ustrezajo gibom zadka. Pri pazljivem poslušanju lahko ugotovimo počasno naraščanje glasu do nekega viška. Mlada matica lahko zapoje 20 do 30-krat, včasih celo do 120-krat v neprekinjeni zaporednosti.

Armbruster je domneval, da nastajajo glasovi pri petju matic zaradi drgnjenja kril, vendar to mišljenje ni pravilno. Tudi matice z zelo prirezanimi krili vsaj tako glasno lahko pojejo kakor druge, ki nimajo okrnjenih kril. Višina tona je pri njih celo višja. Med petjem se krila premikajo le malo, in sicer bočno, tesno ob telesu, nekako škarjasto.

Če se med petjem dotaknemo kril, se višina glasu navadno spremeni, njegova čistost pa zmanjša. Poskusi so pokazali, da je petje mlade matice v matičniku vedno odgovor na dražljaj druge matice. Sprva je njeno petje podobno žabjemu kvakanju. Čim bolj pa mlada matica v matičniku dozoreva, tem bolj se krepijo krilne mišice. Ker se zaradi tega lahko krila hitreje tresejo, glas narašča in reakcija matice na njeno tekmo postaja vedno večja. Razdraženost, ki se polašča matice pod vplivom druge, dobiva popolnoma določeno obliko: če stoji in je zelo razburjena, počene ter se trese po vsem telesu in krila se opazno premikajo.

Kako se torej da razložiti nastanek petja? Če čebela diha, je zračni pritisk znotraj zračnih mehov izmenoma pozitiven in negativen. V razburjenosti se trese celotno telo, posebno pa gibljejo krepke prsne mišice krila. Kako hitro se krila premikajo, je odvisno od razvitosti mišic.

Mišice, ki zapirajo in odpirajo zračne zaklopnice, so razmeroma majhne. Kontrolirajo jih posebni živčni vozli, ki so v zvezi s celotnim živčnim sistemom. Zato se tudi živčni vozli tresejo, ker pa kontrolira vse to centralni mehanizem, se tresejo tako dolgo, dokler traja razdraženost.

Ker imajo večje zračnice batne zaklopke (z izjemo prvih zračnic, skozi katere vdirajo pršice), nastane ob vhodih vanje zračni tok, če je pritisk notri večji ali manjši, kot je vnanji zračni pritisk. Tako nastajajoči pretlačeni zračni tok je edino učinkovito sredstvo za proizvajanje glasu. Samo tako se dajo razložiti vsi pojavi, ki so v zvezi s petjem. Tudi človeški glas povzroča pretlačeni zračni tok v grlu.

Zalegajoče in stare matice sicer lahko pojejo, vendar so pri tem zelo negotove, ker jih ovirajo jajčniki v zadku. Pri mladih maticah so jajčniki še majhni, zračnice pa že popolnoma razvite.

Da bi dognali, kdaj matica poje in kaj jo k temu draži, so med mnogimi poskusi naredili tudi naslednje:

1. Ko so izmenjavali matice, so staro zaprli v matičnico kmalu potem, ko je s pošto prispela nova. Nato so obe matičnici položili drugo poleg druge, da sta se matici mogli duhati. Mlada matica je sedaj močno pela, a nikoli stara. Če pa so obe matičnici položili na tako mesto, kjer je bil preprih, je petje takoj prenehalo. Mlada matica je znova začela peti v topli sobi, če sta bili matičnici oddaljeni druga od druge nekoliko manj kot centimeter. Nova matica lahko poje več ur, včasih kar vzdržema. Po osmih urah petja navadno preneha.

2. Matici v matičnikih dvojčkih, ki imata isti duh, si ne odgovarjata, pač pa se odzivata proti mladi matici izven matičnika.

3. Če nas je prvec ukanil, lahko denemo enega izmed zrelih matičnikov na dlan in opazujemo, kako se matica polega. Navadno bo mlada matica takoj po poleženju odletela in naredila nekaj krogov v zraku, a se bo kmalu spet vrnila na odprto dlan. Če položimo, brž ko je odletela, drugo roko na odprto dlan z matičnikom ter jo grejemo in tako vonj še povečamo, se matica, ko se vrne, razburi, začne peti in napade drugo stran svojega lastnega matičnika.

4. Pri pregledovanju družca je težko najti begajoče mlade matice. Če pa zmečkamo kak matičnik in gremo s prstom, na katerem se je obdržal njegov vonj, preko sata, bo mladica takoj zapela, kakor hitro se ji približamo do razdalje 5 cm. Potem jo lahko ujamemo.

5. Če matico, ki zalega, za nekaj časa zapremo v matičnico, jo potem odvezujemo in denemo vanjo drugo matico, se ta razburi in poje.

Ti poskusi, ki so jih delali skozi več let, opravičujejo trditev, da je samo vonj tisti, ki razvname pri drugi matici bojevitost in jo prisili k petju. Zvočna sila upada z oddaljenostjo. Petje preneha na preprihu in je močnejše na toplem. Tudi svetloba ima pri tem svoj vpliv. Matice v škatlici za vžigalice se bojujejo le tedaj, če so izpostavljene svetlobi, medtem ko se v temnem panju napadajo.

NAŠI ČEBELARJI NA RAZPOTJU

EDI SENEKACNIK

Zadnja leta doživljamo izredno slabe čebelarске letine. Tem se je pridružila še letošnja, ki je bila po trditvah starih in izkušenih čebelarjev ena najslabših v zadnjih 30 letih ne samo pri nas v Sloveniji, ampak tudi v sosednjih republikah. Prav nič ni čudnega, da so se zamajale vrste naših čebelarjev, ki so stali doslej trdno ob svojih čebelicah in bili pripravljeni pustiti vse drugo prej kot svoje ljubljenske. Slabim letinam so se potem pridružile še nizke odkupne cene medu, povišanje prevoznih tarif in še druge težave na vseh koncih in krajih. Železniška uprava je v zadnjih letih kar dvakrat zvišala tarifo za prevoz čebel, pri tem pa ni niti malo izboljšala načina prevoza in odnosa do čebelarjev. Kjerkoli se le da, delajo železniški uslužbenci prevaževalcem težave, tako da nastaja pogosto po nepotrebnem velika gospodarska škoda zaradi zadušitve čebel. Čebelarji so pri železniških uslužbencih nezaželeni gostje, ki jim mora železnica »na pol zastonj« prevažati čebele. Baje je to tudi eden izmed nesrečnih vzrokov, da imajo železniški uslužbenci nizke plače. Take in podobne izjave poslušamo tudi sedaj, ko ni nobenega popusta več za prevoz čebel in je tovornina dosti visoka. Po drugi strani pa vidijo nečebelarji v čebelah in v čebelarstvu sploh zlato jamo za lahkotno pridobivanje dohodkov. Neredko slišiš ljudi, ki govorijo: »Ja, oni pa lahko, saj imajo čebele!« Zares ni nič čudnega, da so začeli čebelarji ob vsem tem obupavati in opuščati čebelarjenje. Kar od kraja jih je prevzelo malodušje. Razumeli bi ga pri prevaževalcih, ki imajo poleg velikih stroškov na svojih prevozih pogosto tudi take fizične napore, da se jih da le težko opisati. Nikakor pa ne razumemo malodušja in obupa pri tistih čebelarjih, ki čebelarijo na stalnem mestu. Dobro vemo, da imajo tudi ti težave, ko je treba leto za letom segati globoko v žep in kupovati sladkor za jesensko krmljenje. Pri njih izgube vendarle niso tako hude kot pri marsikakem prevaževalcu; zato bi lahko potrpeali in pričakali boljših dni.

Ne bi se bil lotil pisanja teh vrstic, ko bi zadnji dve leti ne opazal, kako se po nepotrebnem redčijo naše vrste. To ni le škoda za nas čebelarje, pač pa za vso našo skupnost. Vsa čast in priznanje našim socialističnim čebelarskim podjetjem in njihovim prizadevanjem, da bi povečala število panjev, izboljšala način čebelarjenja in v tej zvezi znatno povečala tudi pridelek medu. Toda dokler ne slišimo ničesar o njihovih uspehih, tako dolgo je za nas pomemben vsak čebelar posameznik. Kar pogledjmo k Medeksu in povprašajmo, odkod dobivajo med

in kdo je pridelal ob dobri hojevi letini 1957 toliko medu, da je dobila naša skupnost samo za hojevec okrog milijon dolarjev. Odgovora ni treba, ker vemo prav vsi čebelarji, kdo je bil to.

Prav nič nam ne more biti žal za tistimi redkimi čebelarji, ki so začeli čebelariti zgolj iz materialnih nagibov. Te so odpihnile že prve sapice slabih letin in tako se bo zgodilo vsakomur, ki v čebelarjenju ne bo videl drugega kot polne kante medu. Popolnoma drugače pa je s tistimi dobrimi starimi čebelarji, ki so jih neugodne razmere prisilile, da so morali kloniti in opustiti čebelarjenje, čeprav so se silno težko ločili od svojih ljubljensk. »Kje naj leto za letom ob svoji skromni pokojnini dobim jeseni denar za sladkor, ko si še najpotrebnejših stvari ne morem nabaviti,« je prvi odgovor. »Ob kopici otrok in moji mesečni plači ni več denarja za sladkor, dobra letina pa noče in noče priti. Zadolžil sem se in zdaj mi nihče več ne posodi. Zaradi ljubega miru v hiši sem čebele prodal. Že nekaj let nismo videli medu in neprestano kupujemo le sladkor!« Vse te ljudi moramo razumeti in jim dati prav. Marsikoga pa bi lahko obdržali, ko bi mu mogli pomagati. Ali bi ne bila zelo lepa in hvale vredna akcija naših čebelarskih organizacij, da bi začele zdaj misliti na to, kako bi lahko v bodoče takim ljudem pomagale s posojili. Denar bi potem čebelarji ob dobri letini vrnili.

Priznati moramo, da od leta 1951 pri nas ni bilo dobre letine, če odštejemo občasno medenje hoje. Če prebiramo starejše letnike Slovenskega čebelarja, bomo lahko opazili, da so bile tudi v preteklosti slabe letine, toda ne kar po vrsti. Dvema slabima letinama je gotovo sledila dobra, prav dobra ali odlična. V preteklem desetletju 1951 do 1961 pa kake izredne ali vsaj dobre letine sploh ni bilo niti pri nas niti v sosednjih republikah. Spominjam se, kako dobre letine so bile po osvoboditvi. Takrat je medila še ajda in vsako leto smo točili ajdovec tja do leta 1951, ko se je vse zaustavilo. Leto 1948 je bilo izredno medeno v Liki, pa tudi v Istri na kadulji. Leto 1951 je bilo tako medeno, da si boljšega ne moremo misliti. Sicer pa so čebelarji do leta 1951 tudi ob bolj slabih letinah nekaj točili, za zimo pa so bile čebele skoro vedno preskrbljene. Kaj se je zgodilo po tem letu, si res ne vemo pojasniti. Prenehala je mediti ajda pri nas in drugod po svetu, prav tako pa tudi žeppek in jesenska resa v Liki. Tudi akacijeve paše niso bile več tako zanesljive kot prej. Splošno prenehanje medenja ajde, žepka, materine dušice in rese mora biti v neki medsebojni zvezi. Stari izkušeni čebelarji pravijo: »Ne medi, pa ne medi, pač ni letina za to. Ko bo spet prišla, bo medilo vse od kraja!« Človek bi mislil, da se je vsa narava zarotila proti čebelam in čebelarjem. Svoj višek pa so dosegle slabe letine ob deset-

letnici 1961. leta. Mnogi čebelarji so krmili tja do ajdove paše ali celo med njo! Po tej paši so bili panji v mnogih krajih lažji kot prej. Kdo bi ob takih žalostnih ugotovitvah ne izgubljal dobre volje?

Ne bi hotel biti prav noben prerok, rad pa bi bil tolažnik. Vsem čebelarjem, ki omahujejo in ne verjamejo več v dobre letine, bi rad povedal tole: dobre letine morajo spet priti, in to kmalu. Skoro neverjetno je, da bi trajale slabe paše še dalje; vsaj v preteklosti tega nikjer ne zasledimo. Nikjer ni zapisano, da v bližnji bodočnosti ne bi moglo biti več dobrih letin zapored.

Ta huda suha leta so res velika preizkušnja za vse čebelarje. Le potrpiamo in pozabimo na dolgove, težave in še druge nevšečnosti, ki so dediščina slabih letin. Prej ali slej bomo poplačani za svojo vztrajnost, potrpežljivost in ljubezen do čebel. Stari Rimljani niso imeli kar tako svojega pregovora: *Per aspera ad astra...* Po trnovi poti k cilju in uspehu. Ta pregovor v celoti velja tudi za nas čebelarje v teh hudih dneh.

V zadnjih desetih letih sem tudi sam doživljal v polni meri posledice slabih letin. Kje vse nisem bil s svojimi čebelami? Česa vsega nisem doživel? Koliko noči sem prebedel včasih utrujen do smrti? Kaj vse sem slišal na račun čebel? Bilo ni nobenih počitnic na morju, nobenega dopusta, ves prosti čas sem preživel pri čebelah. Pa sem bil vesel in zadovoljen, ko sem pripeljal jeseni domov močno in zdravo žival, čeprav so bile kante prazne. Nikdar nisem obupoval, pač pa upal na boljšo letino, ki bo prišla prihodnje leto. Tudi letošnje leto je bilo pri meni slabo. Preromal sem podolgem in počez našo lepo deželo s svojimi muhami in bil vselej na mestu o pravem času. Pa ko da bi se vse zaklelo: skoro nikjer ni bilo nič. Tudi naša obljubljena dežela Lika je letos že desetič odpovedala in dala le skromno zimsko zalogo. Moja bilanca je silno klavrna: celih dve sto jurčkov sem bil dal šoferjem in železnici ter vse te velike izdatke komaj kril z dobljenim medom. Pa nisem računal niti minute svojega časa, prebedetih noči in trpljenja. Obupala ni niti moja boljša polovica. Vedno mi je vneto pomagala in se odrekla marsičemu na račun čebel. Vse moje plače in postranski zaslužki so šli za prevoze. Morda bi bil med vsemi čebelarji najbolj upravičen, da bi obupaval. Pa sem dobre volje in trdno prepričan, da pridejo kmalu boljši dnevi, ko bomo vsi poplačani za svoje potrpljenje, vztrajnost in številne žrtve.

Čebelarji, ki so v teh zares težkih dneh še ostali dobre volje ob svojih čebelica, naj le vedo, da pridejo kmalu lepši dnevi tudi zanje. Te besede pa naj veljajo v prvi vrsti našim prevaževalcem, ki že nekaj let najbolj čutijo vso težo slabih letin. Naj končam z lepim tolažilnim pregovorom naših bratskih hrvatskih čebelarjev: Strpljen — spašen.

TUDI V AMERIKI IMAJO TEŽAVE

T. Z.

Komaj bi verjeli, da 4—5000 argentinskih čebelarjev s približno 500.000 panji ne zmore niti enega čebelarskega lista, ampak so navezani glede čebelarske izobrazbe le na inozemstvo. Na okoli 300.000 km² velikem čebelarskem prostoru buenosaireške province imajo najmanjši obrati po nekoliko stotin panjev, največji po 10.000, kar presega vsako evropsko mero. Temu primeren je tudi donos medu na teh velikanskih farmah. Povprečno ga natočijo na leto 800.000 kg. Prinese ga pretežno paša na beli deteljici. Potrošnja medu je v deželi zelo majhna. Argentinci ne marajo medu; pojedjo ga večinoma inozemci ali Argentinci po poreklu iz osrednje in severne Evrope. Glavni odjemalec je Zahodna Nemčija. Čebele prevažajo le, če ne dežuje in ni na celotnem čebelarskem področju nobenega cvetja. Paša traja od septembra do aprila.

Na lastni plemenilni postaji spraši taka farma okoli 20.000 matic italijanske pasme. Razpošiljajo jih v razne dežele. Mnogo jih po Mackensenovi metodi tudi umetno osemenijo. Ker primanjkuje lesa, so panji zelo dragi; zato uporabljajo ameriški standardni koš (tip Langstroth).

Imajo pa tam tudi velike gospodarske skrbi; največ jih povzroča nosemavost. Medtem ko je kuga čebelje zalege skoro neznana, zahteva mnogo truda borba proti voščeni vešči. Še hujše preglavice jim delajo strupena sredstva, ki jih razpršujejo letalci proti neštetim rojem kobilic. Ti se pojavljajo v glavni dobi cvetenja, v novembru in decembru. Za zatiranje kobilic je dobro vsako sredstvo, ker bi sicer propadla celotna žetev in še marsikaj drugega. Iz letal poškropijo milijone hektarov čebelarskega področja z dieldrinom in heksaklorom. Delovanje teh strupov je absolutno smrtno. Zbegani stoje čebelarji pred svojimi koši in brez moči gledajo, kako jim umirajo čebele. Zapiranje panjev za mesec dni je prav tako nemogoče, kakor z 10.000 koši potovati v kraje, kjer ni razprševanja in zastrupljanja.

Za pospeševanje čebelarstva in za priznanje, ki mu gre zaradi opraveševanja rastlin, nimajo vladni krogi tam nobenega razumevanja. To je tem bolj obžalovanja vredno, ker ima dežela velikanske možnosti gospodarskega razvoja. Samo pokrajina Misiones je izvozila nekaj 100.000 zabojev pomaranč v Nemško zvezno republiko. Dežela tudi nima čebelarskega raziskovalnega zavoda, niti ne na agronomski fakulteti čebelarskega strokovnjaka. Sedaj so se argentinski čebelarji obrnili na prof. K. Frischa, da bi po njegovem posredovanju dobili nemškega entomologa, ki bi jim stal ob strani pri praktičnih raziskavah čebel.

MOJA PRVA LETA ČEBELARJENJA V AMERIKI

M. B. NICKELSON

Kakor sem že zadnjič povedal, sem prišel leta 1914 v Ameriko z namenom, da bi se seznanil z ameriškim načinom čebelarjenja, o katerem so tedaj v Evropi mnogo govorili. To pa je bilo dosti težje, kot sem si predstavljal, saj nisem znal niti besede angleški, drugi jeziki pa tamkaj le malo pomenijo. Manjša vsota denarja, ki sem jo prinesel s seboj, je kmalu skopnela in kar naenkrat sem zašel v velike škripce. Na lastni koži sem občutil, kako resničen je pregovor, da brez dela ni jela. Šel sem na Zahod in po večmesečnem tavanju naposled dobil delo v premogovniku. Dve leti sem ostal pri tem težkem in slabo plačanem delu. Ves ta čas pa sem se pridno učil angleščine. Po dveh letih sem začel oglašati v čebelarstem listu in s temi oglasi dosegel, da sem dobil zaposlitev na moderno urejenem čebelarstvu v Minnesoti. Lastnik tega čebelarstva je bil zelo natančen in strokovno široko razgledan možakar. Vsako delo pri čebelah je moralo biti opravljeno o pravem času in po naprej določenem načrtu. Tu sem si pridobil mnogo izkušenj in, česar sem se tedaj naučil, mi je bilo zvezda vodnica skozi nadaljnja leta mojega čebelarjenja v Ameriki.

V Minnesoti sem bil zelo zadovoljen. Ugajalo mi ni samo delo pri čebelah, ugajali so mi tudi ljudje in dežela. Živel smo ob velikem jezeru s prelepim letoviščem. Panji so bili razpostavljeni deloma v sadovnjakih deloma med gozdnimi drevesi. Najbrž bi ostal tu dlje časa, kot sem, če bi ne dobil ugodne ponudbe od velikega čebelarstva v državi Texas. Ker sem si želel čim več izkušenj v čebelarjenju, sem to ponudbo tudi sprejel. Tam pa sem bil naravnost razočaran. Kot je bilo čebelarstvo v Minnesoti v najlepšem redu, tako je bilo to tukaj v največjem neredu. Moj novi gospodar je imel velikansko kmetijo, na kateri je bilo zaposlenih okrog 400 mehiških delavcev. Dokler je bila kmetija še majhna, je sam opravljal čebele, pozneje, ko jo je razširil v ogromno podjetje, pa je poveril vodstvo čebelarstva svojemu svaku. Le-ta pa ni imel niti skušenj niti ne volje do dela. In, ker čebelarstvo ni prinašalo nobenih dohodkov, je gospodar odslovil svojega svaka in z njim vred čebelarske pomočnike.

Že takoj prvi dan, ko sem prišel v Texas, me je novi gospodar vozil okrog čebel in me seznanil z vsem potrebnim. Povedal mi je, da je od mojega prejšnjega gospodarja prejel zelo zadovoljiva poročila o meni. »Glede na ta poročila«, je dejal, »ti poverim vodstvo mojega čebelarskega podjetja.« Ugovarjal sem, češ da je to težka naloga in da za vodstvo nimam potrebnih skušenj, toda on je ostal pri svojem sklepu. Svetoval mi je, naj si za pomočnike izberem mlade Mehikance z njegove plantaže. Sledil sem njegovemu nasvetu in se kmalu dogovoril s tremi močnimi in prijaznimi Mehikanci. Niso znali angleško in jaz nisem znal španskega jezika, ostalo pa mi je v spominu nekaj italijanskih besed, ki sem se jih naučil od nekega pomočnika, ko sem bil pri Znideršiču v Ilirski Bistrici v službi. Španski jezik je dokaj soroden italijanskemu in tako so mi ti izrazi dosti pomagali. Eden

izmed Mehikancev, ki je bil nekoliko bolj izobražen, me je po končanem delu učil španščine. Ni bilo dolgo, ko smo se razmeroma dobro razumeli. Omenjeni Mehikanec je bil vnet igralec na kitaro, jaz pa sem tedaj spretno igral na citre. Ob večerih sva s svojima godaloma zabavala ne samo Mehikance, ampak včasih tudi družino mojega gospodarja. Tako smo bili drug z drugim zadovoljni. Mehikanci so po svojem značaju precej podobni Indijancem. Ako jih dobiš na svojo stran in ti zaupajo, so bolj vestni kot naši ljudje. Drugače pa so zahrbtni, nezanesljivi in nevarni.

Bilo je v začetku marca. Ker je bila topla pomlad, smo začeli z delom pri čebelah. Pomočnikom sem naročil, da naj odstranijo plevel in grmičevje, ki se je bohotilo med panjovi, da naj popravijo strehe nad panjovi, osnažijo okvire, spravijo v red naklade itd., jaz pa sem pregledoval čebelje družine. Ugotovil sem, da jih ima kakih 700 slabe matice, kar je pomenilo, da bo treba vzrediti toliko novih, in to v najkrajšem času, kajti glavna paša naj bi se pričela v drugi polovici maja. Za vzrejo tolikega števila matic v tako kratkem času pa nisem imel primerne pomoči. Mehikanci so bili sicer dobri za navadna opravila, o čebelah pa so vedeli samo to, da pikajo in prinašajo med v panje. Posvetoval sem se z gospodarjem, ta pa mi je pokazal pismo mladega čebelarja, ki je iskal službo. Z njim smo se pogodili in tako smo lahko z vzrejo dovolj zgodaj začeli. Kako vzrejamo matice v velikem obsegu, sem se naučil v Minnesoti. Ker je bil tudi novi pomočnik dobra strokovna moč, je teklo vse po načrtu. V tem načrtu sem natančno določil, kako je treba delati: kdaj je treba odvzeti matice, kdaj dodati vzrejno gradivo, kdaj porezati zrele matičnike, kdaj te vcepiti družinam, ki smo jim nameravali izmenjati matice, kdaj se bodo iz teh matičnikov matice polegale itd. Za vzrejo smo izbrali najboljše družine. Ker je bilo vreme ugodno in ker ni nagajal niti veter, ki tamkaj včasih zelo močno piha, so se matice kmalu sprašile ter začele marljivo zalegati. Družine z novimi maticami so vidno napredovale in, ko se je paša začela, skoraj niso zaostajale za panji, ki jim matice nismo izmenjali.

Prva pomladanska paša je bila v Texasu na tako imenovani divji akaciji (*Prosopis juliflora*). To je bodeče grmovje, ki raste na neobdelani zemlji. Med te rastline je svetle barve in prijetnega okusa. Glavna paša pa je bila na lucerni (*Medicago sativa*). Lucerno so kosili po štirikrat med letom, a četudi so jo kosili, je hitro spet zrastle in začela cveteti. Močne družine so nabrale na njej do 120 funtov medu.

Čebelarjenje je bilo v Texasu zelo prijetno. Zime so bile kratke in ne preveč mrzle. Tudi z nevarnimi čebeljimi boleznimi nismo imeli opravka. Brez skrbi smo zamenjavali močne panjove s šibkimi in tako družine izenačevali. Pridelovali smo točen med in med v satju. Za pridelovanje medu v satju smo rabili polovične naklade z majhnimi okviri, v katere smo prilepili zelo tanke satnice, ne da bi jih zažičili. Imeli smo posebnega potnika, ki je šel prodajat med, kakor hitro smo ga začeli pridobivati. Sleherni dan nam je ta pošiljal velika naročila. Med smo prodajali v pločevinastih posodah po 5 in 10 funtov. Preden smo z njim napolnili posode, smo ga segreli in precedili skozi sito. Posode so morale imeti pravilno težo, so morale biti lepo etikirane in zložene v lesene zaboje. Vsak tak zaboj je imel 60 funtov čiste teže.

Cim bolj se je približevala sezona svojemu višku, tem večja je bila moja odgovornost. Imel sem dosti delavcev, a med njimi nikogar ki bi me mogel vsaj malo razbremeniti. Ob neki priliki sem se zaradi tega potožil svojemu gospodarju. »To je čisto naravno,« je rekel. »Ob tem času je vedno dosti dela, če je le kak pridelek. Zaradi slabega vodstva v zadnjih letih in zaradi neizvežbanih pomočnikov je seveda delo še težje. Zate pa so to dobre skušnje. Skušnje, ki jih boš pridobil letos, ti bodo v veliko pomoč v prihodnjih letih. Enkrat v življenju je treba iti na tehtnico, da preizkusiš samega sebe, koliko veljaš.«

Čebelarstvo je imelo lastno knjigovodstvo in lastni čekovni račun v banki, a tudi to je bilo poverjeno meni. Plačeval sem delavcem, poravnaval razne stroške in nalagal denar, ki je prihajal za prodani med, v banki. Med menoj in gospodarjem je bilo prijetno soglasje. Zaupal mi je več, kot bi smel pričakovati. Odkod to zaupanje, mi je bilo vedno uganka. Po več letih službe pa sem le prejel odgovor na to vprašanje. V svoji sobi sem tu in tam našel kako desetico ali dolar. Kar sem našel, sem navadno takoj oddal gospodarju, ta pa je vedno hotel vedeti, kje sem denar dobil. V pisarni je bil v raznih predalih papirnat denar, ki se ga nikdar nisem dotaknil. Vse sem pustil na miru. Pa se je zgodilo, da sem iskal neko pismo, ki naj bi bilo v enem izmed teh predalov. Pri tem sem naletel na papir, na katerem je bila risba moje sobe, na risbi pa so bili označeni prostori, kjer je bil podtaknjen kak dolar. Označeno je bilo, kje je bil denar in koliko ga je bilo v predalih pisalne mize. S tem, da si tega denarja nisem prilastil, sem dobil najbrž zaupanje pri gospodarju.

Prvo leto je bilo veliko pomanjkanje panjev, naklad, satnic in zabojev za pošiljanje medu. Po končanih čebelarskih opravilih na deželi smo začeli delati v delavnici, ki je bila opremljena z cirkularnimi žagami in drugim potrebnim orodjem. Mizarjenje mi ni delalo nobenih preglavic, ker sem se v tem opravilu izvežbal že v domovini.

Tako smo imeli naslednje leto prav vse narejeno in pripravljeno za novo čebelarsko sezono. Tudi delo pri čebelah je potekalo bolj sistematično, ker so imeli delavci že nekaj prakse. Meni so skušnje prejšnjega leta veliko pomagale. Vedel sem, kaj lahko pričakujem in na kaj moram biti pripravljen. Pridelek medu je bil normalen. Konec leta so knjige izkazale 17.000 dolarjev čistega dobička pri 2400 panjih čebel.

Sedem let sem bil v službi na tem čebelarstvu. Veliko sem se naučil. Spoznal sem ne samo to, kako je treba voditi razmeroma obsežno čebelarsko podjetje, da uspeva, temveč tudi to, kako potrebno je soglasje z delodajalcem. V sedmem letu službe je moj gospodar zbolel in kmalu nato umrl. Družina je želela, da bi ostal pri njih kot čebelarski vodja ob enakih pogojih kot v prejšnjih letih, kar pa sem odklonil. Slutil sem namreč, da se bo vse spremenilo. Sin mojega pokojnega gospodarja, ki je študiral na univerzi, se je vrnil in prevzel gospodarstvo. Svak pa je čakal na čebelarstvo. Sin ima danes eno izmed največjih kmetij v Ameriki. Svak pa je v kratkih letih znižal čebelarstvo od 2400 panjev na 800.

Često se spominjam svojega dobrega gospodarja, zlasti pa njegovih besed: »Enkrat v življenju je treba iti na tehtnico, da preizkusiš samega sebe, koliko veljaš.«

NAŠI ULJNJAKI*

FRANC GUNA

Za kočo vsako je uljnjak,
šumi od zlate zore v mrak;
čebele pridno letajo,
medu ljudem obetajo.

(Fr. Levstik)

Življenje ob čebelah, ali bolje rečeno, življenje s čebelami, je za pravega čebelarja poezija, ki mu je ne odtehta nobena druga lepota, vrednota, sreča ali veselje na tem svetu. Vrvenje in hrumenje, ki ga gleda in posluša, strmeč v uljnjakovo pročelje, mu je najveličastnejša slika in najslajša muzika. Na klopci sedé neutrudno sledi, če le utegne, ure in ure večno lepemu in vedno novemu scenariju, kakršnega mu ne more prikazati noben še tako slikovit barvni in zvočni film.

Mesto, kjer uživa ta svoj zemeljski raj, je torej v veliki meri ravno njegov uljnjak. To velja posebno o našem slovenskem čebelarju, ki si ga brez uljnjaka in klopce ob njem skoro misliti ne moremo. Prav tu v uljnjaku je v glavnem sedež njegove življenjske poezije, alfa in omega njegove notranje sreče.

Kako tesno je povezan s čebelami in s svojim uljnjakom, so ugotavljali že naši pesniki, pisatelji in slikarji, ki jim je bila ravno ta povezanost večkrat priljubljen in zelo hvaležen motiv za marsikatera njihova dela. Posebno tisti književniki, ki so hoteli zajemati snov res iz življenja svojega ljudstva, nikakor niso mogli kar tako mimo naših uljnjakov. Tako, n. pr. Fran Levstik, ki je življenje v starih kranjskih uljnjakih gotovo tudi dobro poznal, Josip Stritar, Fran Detela, Ivan Cankar, posebno pa pesnik Cvetko Golar in pisatelj Janez Jalen. Golar je svoje pesnitve s to vsebino objavljal v Slovenskem čebelarju. Gotovo se še ta ali oni spominja njegovega epa, ki se odigrava v bohinjskih hribih, in ima že sam začetek tako zapeljivo-mikaven: »Na lepem Gorenjskem dekleta cveto, poljubljajo s soncem planine se rožne.« Janez Jalen pa nam v svojem »Ovčarju Marku«, tej ljubki idili iz Karavank prav nazorno pokaže, kako se je nekoč življenje na vasi v veliki meri sukalo ravno okoli uljnjakov. V tej povesti nastopa celo, naš dobri znanec, mladi fant, Kuharjev Tonej — naš Janša.

Še naša glasba je posegla v to področje. Znameniti slovenski komponist Fran Gerbič nam je uglasbil pristrčno pesmico:

Bučelice, rojite, iz ula izletite
po pisani livadi, po zeleni ogradi!
Zum-zum, zum-zum...

Besedilo nam slika »bučelarja«, ki v zgodnji pomladi kramlja s svojimi »bučelicami«, ko jih pošilja na prve pomladanske cvetke. Glavno pri tej pesmi pa je muzikalna plat, ki s svojim ritmom, melodijo in harmonijo zelo dramatično posnema rajanje čebelic pred uljnjakom, ob katerem poskakuje

* Za članek je prejel avtor v letu 1961 drugo Janševo nagrado.

čebelarjevo srce. Ta skladba je edinstven in dragocen prispevek naši naslovni temi. Prirejena je za štiriglasni mešani zbor in jo pojo na koncertih.

In naše slikarstvo! Že same panjske končnice zelo zgovorno razodevajo veliko, skoraj bi rekel pobožno ljubezen, s katero so naši dedje objemali svoje uljnjake. Zelo prepričevalno in prav naravnost pa izražata to misel naša slikarja Aton Koželj in Maksim Gaspari s svojimi ilustracijami. Pogledj samo naslovno sliko kakega starejšega letnika »Čebelarja«: Majhen, s slamo krit kranjski uljnjaček — na klopi ob njem pa dobrodušen naš človek, ki iz zvezanega prstnega lonca maže strd razoglavemu bosonogemu fantiču. Kako lepa, zaokrožena, neločljiva celota; prav kakor je v resnici. Skoro bi začutil še opojnotopli dih, ki ob mirnih poletnih večerih puhti iz naših uljnjakov!

*

Ulnjak je delovni prostor tako za čebelarja kakor za njegove ljubljence. Vendar pa prav svojvrsten delovni prostor, ki ne pozna ne norme, ne akorda in ne osemurnega delavnika; tudi nedelje ne. Tu so namreč zbrane same resnične udarne brigade. In kakor čebele, tako čebelar: če le vreme ne zadržuje! To je eno izmed redkih delovišč, na katerem se dela v prvi vrsti iz ljubezni do dela. Četudi mu je posvečenih in žrtvovanih nič koliko ur, se te ure nikoli ne zapišejo. Če pride kaka nagrada, prav; če ne, pa tudi — saj je plačilo že v delu samem.

Ta čebelarjev delovni prostor pa je obenem njegov najljubši kotiček, kjer najde počitek po trudu polnem poklicnem delu, si oddahne in pozabi težave, ki ga tarejo. Tu najde najboljšo družbo, kadar se čuti osamljenega in zapuščenega, pa tudi prijetno in tiho samoto, kadar si zaželi proč od vsakdanjega hrupa. Ulnjak mu je svetišče, njegova najmilejša kapelica, okoli katere se neprestano sučejo vse njegove želje in misli. To je njegovo veselje, njegov ponos, njegovo bogastvo, skratka — njegovo vse. To vidiš že po tem, kako otožen in potrt tava okoli ulnjaka, če ga je zadela pri čebelah kaka nezgoda, morda kužna bolezen ali kaj podobnega. Takrat se v polni meri zave, kaj je imel in kaj je zgubil.

To je odlično povedal naš največji pisatelj Ivan Cankar v svoji črtici »O čebelnjaku«, ki je vredna, da jo prebere sleherni slovenski čebelar. Jaz pa bom navedel samo kratek odlomek:

»Dobrih sto korakov od koče, malo niže v dolini je stal Mrvov čebelnjak, njegovo edino bogastvo. In ta čebelnjak ni bil posebno krasen. Videlo se mu je, da je doživel že visoko starost. Slike na posameznih panjih so že zelo obledele; le tu pa tam se je še bleščala gloriola nad glavo neznanega svetnika in razločno se je videlo črno kolo svete Katarine.

Kakšno bi bilo življenje, da bi ne imel vsakdo nekaj najljubšega, kar mu daje moč in tolažbo, četudi mu iztrgajo vsa druga bogastva? Mnogo jih je, ki se zavedó svojega najdražjega zaklada šele v nesreči, kadar jim ne ostane ničesar drugega več — in solzne oči se zasvetijo od sreče in ponosa. A drugi so ga odkrili že zgodaj v razkošnem trenutku in čuvajo ga, kakor svoje življenje... Otrok ima svojo punco iz cunj, župan Blokar ima skrinje cekinov, a Mrva ima svoj čebelnjak.«

Daljšega citata mi prostor ne dopušča. Konec je tragičen: Čebelar Mrva od žalosti zblazni, ko mu hudobni človek iz maščevanja ponoči uniči njegov uljnjak; tako zelo je bil nanj navezan. Dobra primera našega čebelarja, četudi je morda malo pretirana.

*

Naravno je torej, če ob toliki vnemi in veselju do čebel vsak naš čebelar stremi za tem, da si postavi kolikor mogoče soliden uljnjak, ki si ga nato čim lepše in udobneje uredi. Z gradnjo uljnjaka zasleduje dvojen namen: svojim čebelicam hoče dati streho in varno zavetje, sebi pa želi pripraviti prijazno izbo, v kateri bo preživljal dragocene urice svojega prostega časa.

Upravičeno trdimo, da je bilo v prejšnjih stoletjih na naši zemlji mnogo več uljnjakov, kot jih je danes. To smo še kot otroci slišali iz ust starih ljudi. Tudi Fran Levstik, ki je živel in deloval v drugi polovici preteklega stoletja, razodeva to v pesmi »Naša vas« z besedami »Za kočjo vsako je uljnjak...« Sicer si pa to lahko tudi mislimo. Saj je bila čebelja strd edini sladkor, do katerega je prišel naš kmečki človek, a v primeri s tresko in lojem je bil čebelji vosek najdragocenejša svečava. Zato je držala vsaka domačija vsaj nekaj panjev čebel.

Uljnjaki so bili pri Slovencih v starih časih potemtakem splošno ljudski, medtem ko v dobi moderne čebelarjenja prehajajo s čebelami vred v roke ožjega kroga čebelarjev, ki se strokovno intenzivneje poglabljajo. Zaradi svoje čvrsto vkoreninjene, tisočletne tradicije pa predstavljajo uljnjak v naši folklori dragocen element, ki bi mu bilo vredno posvetiti prav toliko pozornosti, truda in študija kot poslikanim panjskim končnicam. Saj se vse to tako zelo prepleta drugo z drugim, da skoro ne moremo govoriti o kranjičih, ne da bi v duhu gledali, kako ljubko kukajo drug ob drugem izmed uljnjakovih polic in izpod njegovega napušča v pomladansko sonce kot drobni piščančki izpod koklje; prav tako, kakor si težko predstavljamo prazen uljnjak brez galerije slikovitih motivov in veselega vrvenja v žrelih.

Nekdanji uljnjak so bili večinoma majhni. To so bile skromne, lesene, s slamo krite kolibje, v katerih je bilo prostora za kakih deset do trideset kranjičev. Imeli pa so tudi večje ulnjake, v katere je bilo mogoče spraviti do sto in več kranjičev. V ravninah z ajdovimi polji so v take večje ulnjake sprejemali čebelarji-domačini pod streho čebele prevaževalcev. (To je bila še zlata doba čebelarske vzajemnosti!)

Konstrukcija uljnjakov je bila različna — včasih precej preprosta, večkrat pa tudi prav mojstrska in lepa; kakor je pač kdo znal, pa tudi zmogel. V mislih imam predvsem ulnjake na stalnih mestih. V glavnem bi ločili dva tipa: gradnja iz plohov ter gradnja z ogradjem, to je s tramovjem in deskami.

Pri prvem načinu so bili plohi polkrožnega prereza vodoravno in skladno položeni drug na drugega, na oglih pa vezani na zob, podobno kot stare kmečke hiše, skednji, hrami itd. Vse to so bile tople, lične in ljubke stavbe, katerih pa je danes vedno manj. Uljnjakov tega tipa najbrž sploh ni bilo dosti, zato jih danes skoro ni več videti.

Najbolj razširjeni so še danes uljnaki z ogradjem. To je gotovo najprikladnejši in najbolj ekonomski način izdelave. Smrekovo tramovje je obtesano ali na žagi obrezano. Vezano je na razne tesarske načine, kakor pač veleva zamisel graditelja (na sedlo, na čep, diagonalno sedlanje, na ramo itd.). Osnovo tvori pravokotniški okvir ali venec, na čigar oglih so postavljeni štirje stebri. Ti so zgoraj med sabo povezani s prečnimi in podolžnimi trami (stropniki, obloge), ki nosijo ostrešje. Na zunaj je ogrodje obito ali opaženo z deskami, ki pa naj bi bile poskobljane. Take deske so trpežnejše, ker se vanje manj vleze dež. Če so poleg tega še prepojene s karbolinejem, je seveda še bolje. Dvojen opaž pa ni nujno potreben, saj morajo biti pozimi panji dobro odeti.

Zelo važno pa je, da je vse ogrodje na znotraj dovolj izdatno oprto s kotnimi razporami. To so lažji tramiči, ki so vsedlani ali pa na čep vloženi povsod tam, kjer po dva trama oklepata skupen kot. To je potrebno za vse štiri stene — tudi za sprednjo! Ravno sprednja stena se često »zapelje« v desno ali v levo, zakaj v marsikaterem ulnjaku se morajo razpore trdnosti v škodo umakniti panjem, ki jih čebelar natlači v vse kote skoro do slemen. To seveda pa nikakor ne more biti dobro.

V novejšem času imamo poleg stalnih tudi mnogo premičnih ali mobilnih ulnjakov, ki jih čebelarji-prevaževalci uporabljajo na pasiščih, kamor postavljajo čebele samo začasno. Ti »zlozljivi« uljnaki so skonstruirani tako, da jih je mogoče na hitro razdejati, zložiti na vozilo in prav tako hitro spet sestaviti. Odlikujejo se po preprostih in preračunano lahkih, a vendar dovolj trdnih sestavinah.

Streha je pravzaprav enostranska (enokapnica) in je vedno nagnjena nazaj. V tem primeru je slemenski tram nasajen na visoka sprednja dva stebra. Ker je pód njim dovolj prostora za kotne razpore, lahko sprednjo steno zelo učinkovito opremimo. Kakor hitro pomaknemo sleme bolj nazaj, pa že ni več možno direktno opiranje sprednje stene in je zato manj učinkovito.

V tesni zvezi z vsem tem je napušč nad pročeljem, ki je posebno značilen za vse naše starejše, zlasti kranjske ulnjake. Pritaknjen je k slemenu in je nagnjen naprej. Njegov namen je, da varuje izletno stran pred dežjem po vetru, kar je gotovo zelo važno in potrebno. Ne sme pa segati predaleč naprej ali prenizko, da ne meče sence na panjske končnice. Vsekakor pa mora kriti naletno desko.

Praznота pod tem napuščem je obita z deskami na več načinov: ali kot vodoraven strop, ali kot poševna stena, največkrat pa v loku. Ta opaž daje pročelju lepše lice, zabranjuje vetru pritisk v ostrešje, čebelam pa stikanje po notranjosti ulnjaka. Dobimo pa s tem več različnih profilov, ki so vsak po svoje lepi.

Častitljive slamnate strehe na ulnjaku ne vidiš več zlepa. Kriti so večinoma z glinastimi ali cementnimi strešniki, na zasilnih in zlozljivih ulnjakih je največkrat strešna lepenka — paviljonske strehe, ki so včasih figurirane in zato bolj komplicirane, pa se dajo najboljše pokriti s pocinkano pločevino. Ob strehah vidimo često okrasne obrobke — to so lepo obdelane, po različnih vzorcih rezljane deske, ki potekajo ob robovih strehe. V stranskih stenah, zlasti v podstrešjih so imeli včasih tudi male linice v obliki

narodno-ornamentnih izrezov, kot so srce, kelih, monštranca, sladko ime i. p. Te preproste oblike je bilo seveda tudi najlaže izžagati.

Večina ulnjakov je brez strešnih žlebov. No, pri manjših ulnjakih res ni tako močan kap, ker bije ta v glavnem za hrbtom ulnjaka. Pri večjih ulnjakih pa bi bil žleb kar koristen; vsaj ob čelnem napušču, kjer ob nalivih zbiže kap mnogo čebel, ko utrujene pribeže domov.

(Dalje prihodnjič)

STARI ČEBELARSKI PISCI O ČEBELAH IN ČEBELARJENJU

IZ LATINSČINE PREVEDEL J. FASALEK

Če čebele pičijo, baje takoj poginejo. Tako pravijo nekateri, drugi pa trdijo, da umro le tedaj, če se je želo zarilo tako globoko, da je šel z njim še del drobovja. Vendar postanejo nato troti in ne prinašajo več medu, kot če bi jim to vzelo moč. Odtlej naprej so brez vsake koristi, pa tudi škode ne delajo. Primerilo se je, da so čebele ubile konja.

Slab vonj čebele sovražijo in se mu izogibajo. Pa tudi umetnega vonja ne marajo. Zato so sovražniki ljudi, ki diše po mazilih. Nje same pa zasledujejo mnoge živali. Napadajo jih njih sorodnice ose in sršeni ter neke vrste mušice. Mnogo jih pokončajo lastovke in drugi ptiči. Ob vodah prežijo nanje žabe. Škodujejo jim pa ne samo žabe, ki žive po močvirjih in potokih, ampak tudi krastače, ki se splazijo do žrel in pihajo vanje. V tem primeru gredo čebele stražarice takoj ven, a krastače jih požro. Žabe baje ne občutijo čebeljih pikov. Škodo jim delajo tudi ovce, ker se le težko osvobodijo iz njih volne. Ubije jih lahko razen tega še vonj po raki, če jih kuhaš v njihovi bližini.

Čebele trpijo zaradi bolezni, ki so prav zanje značilne. Znamenje za to je njih zaspano žalovanje. Bolne čebele prilezejo pred žrelo na sončno toploto, druge pa jih pitajo. Kadar odnašajo iz panjev mrtvice, jih spremljajo kot pri pogrebih. Ko pobere bolezen še matico, vsa družina v brezdelju in bolesti žaluje, ne izletava in tudi hrane ne nabira; z žalostnim brenčanjem se drži matičinega trupla. Množico čebel lahko preusmeriš drugam le, če odstraniš mrtvo matico; sicer v žalovanju ne popuste, dokler vidijo mrliča. Ako jim ne pomagaš, umro zaradi lakote. Njih zdravje lahko presodiš po njih obnašanju. Če so vedre in se lepo svetijo, so gotovo zdrave. Bolno je lahko tudi satje. Če ga ne napolnijo z medom, imenujemo tako bolezen klares, blapsigonijo (po vsej verjetnosti huda gniloba) pa, če ne zredijo zalege do konca.

Škoduje jim tudi odmev s svojim odbijajočim se glasom, ki zadene boječe živali kot s ponovnim udarcem; neprijetna jim je še megla. Njih največji sovražniki pa so pajki. Če jih je toliko, da omrežijo panje, jih čebelar pobije. Tudi leni in majhni metuljček, ki leta okrog prižganih luči, jim škoduje. Razjeda namreč satje ter pušča za seboj izločke, iz katerih nastanejo črvički. Kamorkoli pride, preplete vse s pajčevino, ki ima svoj izvor

v njegovih mehkih krilih. Pa tudi v lesu se razvijejo črvi, ki škodujejo vosku. Čebelam ne koristi prevelika poželjivost po paši, ker dobe zaradi preobilo zaužitega cvetnega prahu spomladi drisko. Zaradi olja ne poginejo samo čebele, temveč vse žuželke, če jim namažeš z njim glavo in jih postaviš na sonce. Včasih se tudi same ugonobe, in sicer tako, da željno pijejo med, kakor hitro opazijo, da jim ga jemlješ. Sicer pa so izredno varčne ter preženo iz panja vse zapravlјivce in požeruhe z zanikrnimi lenuhi vred. Škoduje jim celo njih lastni med in poginejo, če jim z njim namažeš zadke. Toliko sovražnikov in toliko nevšečnosti ima ta koristna žival. Toda naštel nisem vseh. Omenil sem samo nekatere. Sredstva zoper nje bom naštel na ustreznem mestu; doslej sem govoril le o naravnih pojavih.

Čebelam prija ropotanje in zvenenje kovine. S tem jih lahko skličeš skupaj. Iz tega sklepam, da dobro slišijo. Ko so dogradile satje in zredile zalego, imajo, ker so brez skrbi, posebne vaje: letajo naokrog, se dvigajo v zrak, delajo kroge ter se nato zopet vračajo nazaj v svoj panj. Žive zelo dolgo; če se srečno izognejo nevarnostim in nevšečnostim, dočakajo celo sedem let. Družina kot celota pa ne sme biti nikoli starejša od deset let. Mnogi menijo, da mrtve čebele znova ožive, če jih spraviš čez zimo pod streho, jih posušiš na spomladanskem soncu ter jih pogreješ s pepelom figovega drevesa. Ko propadejo vse čebele, lahko dobiš druge, če pokriješ mrtva goveja trupla z gnojem ali tudi poginulega bika, kot pravi Vergil. (Na konjskih truplih se razvijejo ose in sršeni, na oslovskih pa hrošči.) Narava namreč spreminja že obstoječa bitja v nova. Vendar opažamo pri vseh omenjenih živalih parjenje in njih potomstvo ima skoro iste lastnosti kot čebelje.

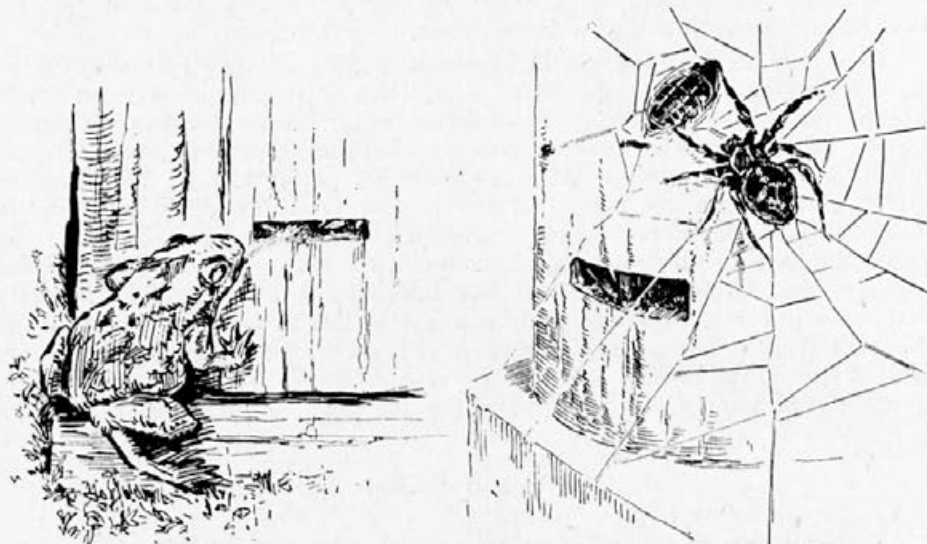
Čebelja paša

V zelenjadne in cvetlične vrtove le postavi panje in čebele, ker je to zelo donosno in prinaša dobiček, če imaš srečo. Zaradi čebel pa sej: materino dušico, apiaster, vrtnice, vijolice, lilije, kozjo deteljo, fižol, čičerko, čober, mak, navadni rman, navadni volčin, medeno deteljo, meliso in sovražnico. Zadnja ima svetle, zvite liste, je laket visoka, njen votel kobul pa vsebuje čisti med. Čebele željno obiskujejo cvet te rastline, enako tudi gorčico, čemur se zares čudimo, ker je splošno znano, da oljčnih cvetov ne marajo. Zaradi tega je bolje, če tega drevesa ni v bližini; druga drevesa pa le sadi po možnosti zelo blizu, da privabljajo roje in jih ne puste, da bi predaleč odleteli.

Odstrani tudi rumeni dren! Ako nabirajo na njem, morajo zaradi driske poginiti. Sredstvo zoper drisko so stolčene jagode oskorušnice v medu ali urinu (človeškem ali govejem) ter peške granatnega jabolka, namočene v aminejcu. Čebelam pa zelo dobro de, če raste okrog panjev košeničica.

Čudno in omembe vredno je, kar sem zvedel o prehrani čebel. Ob reki Padu leži vas Hostilia (današnja Ostiglia na levem bregu reke Pada med Verono in Bologno). Ko zmanjka v bližini paše, nalože najemniki te naselbine čebelje panje na ladje in jih ponoči odpeljejo do pet milj daleč po reki navzdol. Čez dan čebele izletavajo, a se vračajo s paše nazaj na ladjo. Te tako dolgo menjujejo svoja sidrišča, dokler njih ugrez ne pokaže, da so

panji polni. Nato odpeljejo čebelarji čebele domov in jim odvzamejo med. Zaradi enakega vzroka prenašajo panje z mulami tudi v Španiji. Včasih nabirajo čebele celo strupen med. V Herakleji ob Pontu je v nekaterih letih skrajno nevaren med istih čebel, ki dajejo sicer dobrega. Vendar poročevalci ne povedo, na katerih cvetlicah tak med nastaja. Poročati hočem, kar sem o tem zvedel. Je zelišče ajgoleton (kozja smrt), ki ga imenujejo tako, ker škoduje živalim, zlasti še kozam. Na cvetu te rastline nabere čebele škodljiv sok, ako zelišče v vlažni pomladi odmre. Zato ni opaziti škode vsako leto. Strupeni med spoznaš, če se ne zgosti, če je rdečkaste barve in ostrega

Na levi: Krastača piha v žrelo in požre čebelo, ki pride iz panja
Na desni: Največji sovražniki čebel so pajki

vonja, če povzroča močno kihanje in če je težji kot po navadi. Kdor ga jé, se vrže na tla, da bi se ohladil; močno se namreč poti. Sredstev zoper njega je mnogo, naštel pa jih bom na ustreznem mestu. Ker je pri takem napadu treba takoj imeti nekaj pri roki, vzemi staro medico iz najboljšega medu, rutico ali slano vodo; to použij in, če moreš, večkrat izbruhaj. Drži, da dobe to bolezen po izločkih tudi psi in da enako trpe. Stara medica iz strupenega medu pa je neškodljiva, kot je splošno znano. Prav tako dobro vemo, da se ne da ženska koža z ničimer bolj olepšati kot s tem medom, pomešanim s sladko koreninico. Z njim in z alojo se najbolje zdravijo poškodbe na telesu po udarcih.

Neko drugo vrsto medu v isti pokrajini ob Pontu na ozemlju Samijcev imenujemo po divjosti, ki jo povzroča, majnomnon. (Po grškem glagolu *μαίνωμαι* = besnim). Domnevajo, da ga dobe čebele na cvetovih sleča, ki ga je v gozdovih vse polno. To ljudstvo mora plačevati Rimljanom davek v obliki voska, škodljivega medu pa ne more prodati. Tudi v Perziji in v Getuliji, ki je podrejena cesarski Mavretaniji, je dobiti strupeno satje;

nekaj ga je delno zastrupljenega, kar lahko silno zavede, če ga ne spoznaš po svinčenosivi barvi. Kaj je le nameravala narava s tem zahrbtnim proizvodom čebel, s katerim prav lahko zastrupiš človeka? Gotovo ni imela drugega namena, kot da bi bil človek previdnejši, obenem pa je pripravila še sredstvo zoper njega. Koristi namreč, če se namažeš s sokom slezenovega ali bršljanovega listja ali če popiješ tekočino, v kateri je bilo to listje na-

V Španiji prenašajo panje z mulami

močeno. Vsekakor je občudovanja vredno, da ne poginejo živali, ki imajo strup in ga izločajo. Gospodarica vseh stvari je dala tudi čebelarjem s strupom orožje kot izmed ljudi Psilom in Marsijcem zoper kače. (Psili so živeli nekoč v Afriki jugozahodno od zaliva Velike Sirte, Marsijci pa v Abruzzih v Italiji. Pripovedujejo, da so znali zaklinjati kače in zdraviti njih ugrize. Odstavek je namenjen sodobnikom. V cesarski dobi so bile zastrupitve, zakonolomstva, poneverjanja in temu podobno tako rekoč na dnevnem redu). Nadaljnjo prav posebno značilnost ima med z otoka Krete. Tam je namreč gorovje Karina, koder v obsegu osmih milj ne najdeš mušic. Te živali nikjer ne sedajo na med, ki ga uvažamo odondod. Zato lahko z njimi najdeš med, ki je prav dobro zdravilo.

Navodila čebelarjem

Čebelje panje postavi v smeri, koder vzhaja jeseni sonce. Izogiblji se severu in jugu! Najboljši panj je iz skorje, drugi iz ferul; nato pride v poštev še pleten koš. Nekateri so jih izdelovali iz Marijinega stekla (*lapis specularis*), da bi lahko v njih opazovali čebele pri delu. Zelo priporočajo namazati panje z govejim blatom in na zadnji strani napraviti premakljiva vrata, da jih lahko pomakneš navznoter, če je panj prevelik, zaradi česar lahko čebele popuste v vnemi. Če je dovolj zalege, lahko vsekakor pomakneš vrata nazaj. Pozimi pokrij panje s slamo in jih pogosto okadi z govejim gnojem! Ta, čebelam sorodna snov ugonobi v panjih razvijajoče se majhne živali, kot na primer pajke, metulje, lesne črve, in vzpodbuja čebele k delu. Pajke uničevati je preprosta stvar; metuljčke, ki so nevarnejši, odstraniš spomladi, ko zori slezenovec. Ko je ob mlaju nebo brez oblakov, prižgi ponoči pred panji luč! Leteli bodo v plamen.

Ako opaziš, da manjka čebelam hrana, postavi pred žrela suho grozdje ali smokve, ki si jih zdrobil, ali klopčiče volne, prepojene z moštom, sirupom ali medeno vodo. Volna mora biti vlažna. Lahko jim daš še surovo kurje meso. Marsikatero družino moraš pitati z isto hrano tudi poleti, ako zaradi dolgotrajne suše na cvetovih ničesar ne najdejo. Ko jemlješ med, namaži panj ob žrelu z nstrganim apiastrom ali košeničico. Lahko obesiš v sredo tudi belo grozdje, da čebele ne pobegnejo. Posodo za med in satje umij z vodo! Če to vodo skuhaš, dobiš baje zdravilen kis. Vosek dobiš, če satje stisneš, vendar ga moraš prej oprati v vodi in tri dni sušiti v temnem prostoru. Četrty dan ga raztopi v novi lončeni posodi na ognju, prej pa ga polij z vodo! Nato ga precedi v košari in ga v isti posodi oziroma v isti vodi znova prekuhaj, nakar ga vlij v drugo, hladno posodo, ki si jo namazal z medom. Najboljši vosek je tako imenovani punski; temu sledi rdečerumena, po medu dišeča vrsta, ki je čista in ki jo dobivamo iz Ponta. Čudno je, da jo tako zelo cenijo, čeprav je med v tem satju strupen. Nadaljnja vrsta je vosek z otoka Krete. Ta ima največ propolisa (zadelovine), o katerem sem že govoril, ko sem obravnaval čebele. Temu sledi korziški; ker ga dobe čebele na zdeniki, ima baje zdravilno moč. Punske vosek lahko takole dobiš: rdečerumeni vosek daj zunaj na zrak, ga skuhaj v vodi, ki si jo prinesel iz odprtega morja, ter mu dodaj natron! Pene, to je belo zmes, poberi z žlico in vlij vosek v ne preveč hladno posodo, skuhaj še posebej morsk vodo in ohladi z njo posodo! Ko si to že trikrat naredil, posuši vosek v košari na prostem ob sončnem dnevu in ko sije ponoči luna. Ta namreč izvabi svetlejšo barvo, sonce pa ga posuši. Zavaruj ga s tanko tkanino, da se ne presuši. Svetleče bel pa postane, če ga še enkrat prekuhaš na soncu, ko si ga že posušil. Punske vosek je najboljši za zdravila. Vosek dobi črno barvo, če mu dodaš pepel papirusa, rdečo pa, če mu primešaš korenine volovskega jezika. Različno ga barvajo, kadar hočejo pri slikanju doseči umetniški učinek. Uporabljajo ga za nešteto praktičnih stvari, pa tudi tedaj, kadar nameravajo zavarovati stene in orožje. Kaj več o medu in čebelah lahko izveš iz opisa čebel.

(Konec)

TEODOR JOSIFOVIČ

Dne 15. januarja 1961 smo pokopali na framskem pokopališču Teodorja Josifoviča, ki je umrl v starosti 62 let. Čebelaril je vse od leta 1946. Bil je od začetka član naše družine in naročnik Slovenskega čebelarja. Razen tega je bil tudi vzoren vinar, gradnik in navdušen lovec. Na žalost nima naslednika, ki bi po njem prevzel v oskrbo njegove čebele. Kako je bil priljubljen, je pričala velika množica ljudi, ki so ga spremili na zadnji poti ter obsuli grob z vencji in cvetjem. Naj mu bo lahka zemlja framskal!

Čebelarica družina Rače

FRANC BAUMAN

Dne 13. junija 1960 nas je presenetila vest, da je umrl član našega čebelarskega društva in redni naročnik Slovenskega čebelarja, tovariš Franc Bauman. Vnet za napredek, kakor je bil, ni izpustil nobenega čebelarskega predavanja ali sestanka. — Imel je lepe načrte v čebelarstvu, vendar ga je smrt prehitela pri njegovem neumornem delu in jih ni mogel uresničiti. Vsi ti načrti so šli z njim v prerani grob.

Kot dolgoletnega društvenega člana in dobrega tovariša ga bomo ohranili središki čebelarji v trajnem spominu.

Čebelarsko društvo Središče

JOZE DAJČAR

Po 22 mesecih mučne bolezni je umrl 12. februarja 1961 tov. Joze Dajčar. Rodil se je dne 13. marca 1908 v Noršincih pri Ljutomeru, kjer se je izučil tudi mizarke obrti. Čebelariti je pričel leta 1940. V zadnjih letih si je z velikim trudom uredil čebelnjak na Vrhovem dolu, kamor je zahajal ob vsakem svojem prostem času, posebno pa še, ko mu je matično društvo zaupalo tehtnico in ga zadolžilo za poročevalsko službo o čebelji paši. To delo je vestno opravljal ne glede na vremenske in druge neprilike.

V naši družini je bil dolga leta odbornik in terenski zaupnik za razsežno področje Kamnice in Rošpoha. Noben napor mu ni bil odveč, kadar je lahko koristil članom ali organizaciji.

Društvo ga je za njegov trud nagradilo s skromnim priznanjem, ko mu je podelilo na letošnjem občnem zboru družine diplomu, katere pa žal ni mogel več osebno prevzeti, ker ga je na isti dan prehitela prerana smrt.

JOZE POŽAUKO

V častitljivi starosti 81 let je dne 11. februarja 1961 preminil tovariš Joze Požauko, cestni mojster pri občini Maribor-mesto, kjer je opravljal svoj poklic uspešno polnih 46 let.

Rodil se je 17. marca leta 1880 v Mariboru. Čebelariti je pričel že

leta 1908. Še isto leto se je včlanil v čebelarsko organizacijo in ji je ostal zvest do svoje smrti. V Vinarjih pri Mariboru je imel manjše posestvo. Tu si je uredil vzoren čebelnjak, kjer je prebil večino svojih redkih prostih uric po utrudljivem delu. Čebele so bile njegovo največje bogastvo in veselje.

Bil je vedno mladostno navdušen za vse novosti v čebelarstvu. Pazljivo je prebiral Slovenskega čebelarja in le redko se je zgodilo, da ni prišel na čebelarsko predavanje ali sestanek, ki ga je sklicala družina.

Tihega, skromnega, preudarnega in zvestega člana naše družine bomo ohranili v trajnem spominu kot vzor delavnega človeka.

Čuden primer. Bilo je lani mesca julija. Imel sem dovolj lepih matic v prasičnikih na en sat. V njih so se že polegale prve čebele. Pripravil sem pet matic in odšel v Borovnico, kjer imam čebelnjak, da bi z njimi nadomestil stare matice v petih plemenjaki. Ker so bile družine zelo močne in popolnoma zaležene, si nisem upal mladih matic, ko sem stare odstranil, spustiti na slepo, matičnice za dodajanje pa sem pozabil doma v Ljubljani.

Kaj sedaj? Pred petimi dnevi sem petim plemenjakom prav tako zamenjal matice. Matičnice, ki so bile gotovo že prazne, so bile še v panjih. Odložil sem se, da jih odvezam, čeprav je bilo to prežgodaj. »Kar bo, pa bo!« sem si mislil in začel odpirati panje. Ena matica od teh petih je šla verjetno kar topla v nebesa, s štirimi pa sem uspel. Ko sem odprl drugi panj in odstranil okence, sem zagledal na nekem satu po vseh robovih potegnjene zasilne matičnice, stare tri do štiri dni. Prepričan sem bil, da je šla tudi ta po gobe, vendar se mi je zdela družina preveč mirna, da bi bila brezmatična. Nasprotno pa bi bilo zelo čudno, da bi pri taki množini matičnikov dodano matico sprejela. Zato sem jo preiskal. Na tretjem satu od desne sem našel sveža jajčeca, kar me je prepričalo, da mlada matica živi. Kasneje sem jo tudi našel. Potrgal sem vse matičnice in zložil satje v istem redu nazaj v panj.

Ta primer iz moje prakse je vsekakor prava uganka. Kako naj si ga razložim? Morda bo držalo tole moje mnenje: Ko sem dodajal matico, sem luknjico, skozi katero naj bi ta prišla iz matičnice, pošteno zatlačil s sladkornim testom. Ker pa je ta luknjica tako ozka, da je v njej prostora samo za eno čebelo, je verjetno trpelo tri do štiri dni, preden je bil napravljen prehod. Medtem se je del družine počutil brez matice, drugi del pa je dodano matico skrbno varoval in osvobajal. Ko je bila matica osvobojena, je bilo že polno matičnikov, kar pa ni motilo čebel, da bi jo umorile.

Lojze Babnik

O zazimovanju se je že veliko pisalo, pa še naredimo pri tem kakšno napako. Čeprav čebelarim samo deset let, imam velike izkušnje s tem. Nikdar več ne bom zazimil slabičev. Nekoč sem zelo skrbno zazimil kranjiče. Po hudem mrazu je zapihal jug, čebele pa iz panjev v spodnji vrsti niso izletavale, čeprav je bilo že nekaj časa zunaj toplo. Ko sem jih pregledal, sem ugotovil, da so družine pomrle pri polni skledi. Bil sem pač začetnik in nisem združeval slabičev, ker mi je bilo vsake družinice škoda.

Sedaj čebelarim v ameriških panjih. Ti panji imajo v pokrovih zračnike; zato sem jih v zimi 1960—1961 kar zametal s snegom, prej pa sem z deskami zaslonil njih sprednje stene. Nekega dne, ko je pihala močna burja, sem s termometrom zmeril toplino zraka in snega. Ugotovil sem, da je bilo v snegu -3°C mraza, zunaj pa nekaj pod -10°C . Čebele so v snegu mirno prezimile, brez zunanjih vplivov in motenj. Zanimivo je bilo opazovati, kako je ob zračnikih sneg zaradi topline odstopal, na strehah pa se je topil povsod tam, kjer je bilo gnezdo, in toliko, kolikor je bila močna družina. Razumljivo pa je, da je treba sneg, kadar nastopi odjuga, odmetati, če sam ne odstopi od panjev, in omogočiti soncu, da obseva panje s treh strani. Če traja toplo zimsko vreme samo en dan, se čebele močno spreletijo in otrebijo. Če imamo panje v skladovnicah, jug in sonce ne moreta do stranskih delov panjev in v takem primeru je izletni dan pozimi zamujen.

Naj še omenim, da bom čebelaril vedno le z močnimi družinami, ker me je sedemletna šola in trdovratno vztrajanje pri slabičih preveč stalo.

Ivan Tomec

Čebele so ga upokojile, toda nikar ne mislite, da čebelarja, ampak opazovalni panj, ki je bil ravno 35 let na tehtnici. Dosegel je torej polno pokojnino, zato stran z njim!

Lansko pomlad je bila družina v tem panju izredno močna, tako da sem jo že v začetku maja prestavil. Ker sem bil v

Istri, je bila brez potrebnega nadzorstva in je trikrat rojila. Mlada matica se je zgodaj sprašila in do jeseni se je panj zelo popravil. Manjkajočo zimsko zalogo sem mu dopolnil s sladkorjem in tudi dosti čebel sem mu dodal iz podrtih rojev. Bil je popolnoma v redu za prezimovanje. Pri prvem pomladnem pregledu 15. februarja je imel še precej medu in na dveh satih zalogo. Izletaval je normalno kakor vsi drugi. Naslednji dan pa se je naenkrat razburil. Čudno se mi je zdelo, zakaj tako živahno leti, ko so se drugi panji že zdavnaj umirili. Isto je bilo tretji dan popoldne. Ko pa sem opazil pri žrelu zjedi, sem takoj vedel, koliko je ura. Napadale so ga domače čebele in ta se ni popolnoma nič branil. Priprl sem mu žrelo na dve čebeli in postavil okoli s karbolinejem namazane deske, a ni vse skupaj nič pomagalo. Obrale so ga do zadnje kaplje. Ni kazalo drugega, kot da ga ometem in zaprem. Če bi mu dodal medeno satje, bi se ropanje nadaljevalo. Če se pusti družina ki ima matico in je tudi drugače v redu, ropati, pač ni vredna, da živi. To so opazile druge čebele in jo poslale v zaslužni pokoj.

Virmašan

Prvec ali drugec? Pri roju neznanega porekla je matica začela zalegati šele sedmi dan potem, ko je bil vsajen. Ali je bil roj prvec ali drugec? Če začne rojeva matica zalegati šele sedmi dan, pomeni to brez dvoma, da gre za roj z mlado nesprašeno matico. Sprašena matica začne namreč odlagati jajčeca takoj, ko so osnovane prve celice, čeprav jih čebele še niso popolnoma dodelale. Teže je odgovoriti na vprašanje, ali gre v tem primeru za druga ali za roj s pevko. Odločilna je tu moč roja. Drugci tehtajo navadno 1–2 kg, roji s pevko pa 2 ½ do 3 ½ kg. Roj s pevko ni nič drugega kakor drugec, ojačan s čebelami, ki so izrojile, pa so se zopet vrnile, ker je stara matica zaradi kake okvare padla na zemljo in tam poginila. Zanimivo je pri povratku takega roja, da se stare čebele v velikem številu zbero na sprednji strani panja, kjer živahno prašijo. Tako privablja mladičice, ki so brez orientacije zapustile panj, nazaj v njihov dom. To prašenje in pahljanje starih čebel traja pogosto 1 do 2 uri, vsekakor tako dolgo, dokler se ne vrnejo zadnje mladičice k svoji družini.

S. R.

Zopet en čebelji škodljivec. V Franciji se je pojavil pajek z znanstvenim imenom »Xisticus robusta«, ki žre čebele. Našli so ga v večji množini na regratu. Ta pajek je 10–12 mm dolg in okoli 10 mm širok. Če se mu približa sovražnik, pade s cveta takoj na tla, kjer je dobro zavarovan po svoji zemeljski barvi. Zadnja invazija teh pajkov v Franciji je bila leta 1958, toda takrat se niso pojavili v taki množini kot prejšnja leta.

Oko

Pohvala naše sivke. V francoskem časopisu »Abeilles et Fleurs« pobja eden izmed redkih francoskih čebelarjev, ki se ukvarja s kranjsko čebelo, staro trditve, da je pretirana rojivka. Pravi, da je to obrekovanje, naperjeno proti njeni veliki rodovitnosti. Proti neugodnostim, ki bi morda zaradi te rodovitnosti nastale, se čebelar prav lahko postavi po robu. O pravem času naj razširi prostor v plodišču in medišču ter ga napolni s sati in satnicami. Potem čebele ne bodo na tesnem in bodo vedele, kam z medom in zalogo.

Kranjica ima v primerjavi z lokalno francosko pasmo, ki sicer ni slaba, to prednost, da je zelo pohlevna in izredno rodovita; je vzor varčnosti in se pravočasno pripravi na zimo tako, da nakopiči med v bližini zalege. Ker je zimska gruča pravilno oblikovana in tesno sklenjena, porabi družina čez zimo malo medu. Spomladi se razvije čudovito naglo in doseže ob koncu maja svojo največjo moč.

S. R.

Čebelji pik in revmatizem. Mirko Berg iz Dravograda je imel hud revmatizem. Več mescev je bil nesposoben za delo. Njegov brat Ivan je kupil kranjič čebel in ga prestavil v AŽ-panj. Pomagal mu je Mirko. Pri prestavljanju so čebele Mirka zelo opikale. Ker ni bil vaje pikov, je bil tako zdelan, da je moral za tri dni v posteljo. Čudil pa se je, ko je vstal, da je z oteklino zginit tudi revmatizem. Cesar niso dosegla moderna zdravila in zdravljenje v toplicah, so napravile čebele s svojim žalom. Čebelarji, ne strašite se pikov!

Recept proti naduhi. ¼ kg surovega masla, ¼ kg rumenega sladkorja (kandis), ¼ kg gosje masti, ¼ kg rozin, ¼ kg medu in 8 dkg žveplenega cveta dobro premešaj v novi lončeni posodi

in kuhaj pri zmernem ognju, da dobi barvo prežgane kave. Zmes mešaj tudi med kuhanjem z novo leseno žlico, ker se rada prismoji. Nato jo v isti posodi ohladi ter jemlji zjutraj, opoldne in zvečer eno uro pred jedjo po polovico kavine žličke toliko časa, da porabiš tretjino pripravljenega zdravila. Potem obrok počasi povišaj do cele kavine žličke. Med uživanjem zdravila naj bo hrana lahka. Priporočajo predvsem kislino in sladko mleko.

Za popolno ozdravitev zadostujeta ena do dve dozi tega zdravila.

France Vovk

Ali preprečimo rojenje s tem, da prisilimo čebele, da gradijo? Neko veliko mehiško čebelarstvo je naredilo tale poskus: Ko je gnezdo obsegalo 3 do 4 sate, so pri 100 panjih izmed 16 izdelanih satov 5 nadomestili s satnicami, pri 100 drugih pa jih niso. In uspeh? Izmed 100 panjev, ki so morali pridno graditi, da so dobili prostor za zalego, se je samo v enem pojavilo rojilno razpoloženje, pri 100 drugih pa v 23 panjih.

S. R.

Ometanje čebel. Vsak berač svojo malho hvali in tudi vsak čebelar najbolj upošteva svoje izkušnje. Prav tako je z ometanjem čebel ob točenju. Nekateri jih ometajo v plodišče, kamor se čebele posebno v brezpašni dobi nerade umikajo, drugi pa jih ometajo v prazno medišče in vrnejo iztočeno satje šele potem, ko je vse končano. Dobite tudi take, ki jih omedeje kar pred panje. To ima to slabo stran, da odlete v svoje panje le stare čebele, medtem ko se mladice spraševajo v najbližje panje. S tem načinom ojačimo vedno le spodnjo vrsto panjev na račun druge ali tretje vrste.

Jaz ometam čebele vedno v medišče; plodišče ostane nedotaknjeno. V prvo izpraznjeno medišče dam rezervno satje, v vsako naslednjo pa pravkar iztočeno. Ker imam v čebelnjaku le dve vrsti panjev, imam za vsako vrsto svoje stojalo, da mi drži lesen sipalnik. Medeni duh vabi čebele, da kar beže na satje in, ko ometem zadnji sat, so tudi že vse v panju. Delo mi gre hitro od rok, zlasti kadar je večina pašnih čebel zunaj. Morda kdo dela drugače in bolje, začetnik pa lahko preizkusi moj način in upam, da mu ne bo žal.

Virmašan

Ljubljanski čebelarški obrazi. Vsako leto se na tem mestu obregnemo ob znane ljubljanske čebelarje. Letos so vsi nekam obupani, saj krmijo od rane pomladi in gredo količine pokrmljenega sladkorja že v tone. Najbolj korajžen je Lojze, ki se vseeno smeje in pravi: »Letos notri toni, drugo leto ven dve.«

Medenov Veljko se je skrivnostno preselil s čebelami na Štajersko. Tam čebelarji v svoje splošno zadovoljstvo, zlasti pa ga imajo radi okoliški čebelarji. Pravijo, da zadnje čase vedno in povsod priporoča panje z nakladami, sam pa kar najkrepkeje čebelarji v žnideršičih.

Trotov Janez, ki nas je razveselil z marsikako okroglo, je o pravem času zavohal, da »muha ne da kruha«. Čebele je prodal Hrvatoma, čebelarke in druge prijatelje pa Pavlihi za dobre denarje. Zdaj nam kaže figo kar vsem od kraja, kajti Pavlihovi soldi so bolj izdatni in zanesljivi kot hoja pod Krimom ali akacija v Srbiji.

Pickov ata so po lanski hojevi katastrofi zgubili skoro vso žival, ponos njihovega doma, vse fare in celo ljubljanske čebelarke družine. Uvideli so, da se le ne smejo norčevati iz učenih gospodov pri Zvezi, ki so v debelih bukvah napisali, kako je treba čebelariti, če hočemo imeti vselej dovolj mladih matric. Letos so menda Pickov ata le odprli zaprašene bukve in pokukali tja v poglavje o vzreji. Uspelo jim je in zdaj spet bahavo hodijo okrog ter izjavljajo: »Kaj me briga med, čebele bi rad nazaj, na vražjo hojo pa nikdar več ne grem. Naj se pase žival raje doma na solati!«

Na žalost pa je marsikdo prenehal čebelariti. V naših vrstah ni več Picka in še marsikakega moža. Zdaj hodijo raje v Tičistan kvartat kot zapravljat denar v Liko. Seveda so njihove boljše polovice presrečne, da so se možje vsaj na stara leta spametovali in so spet lepo doma.

Liški brzozjavni škrt. V Liko sem brzozjavil znanemu čebelarju Palianu, naj nam preskrbi kamion za prevoz čebel na pašišče. Ker so slovenske brzozjavke vselej tako popačili, da ni njihovega besedila nihče razumel, smo se odločili za srbohrvaško besedilo. Glasillo se je jedrnat kot vselej: »Dolazim sutra sa Mažgonom. Pripremite kamion.« Brzozjavni škrt pa jo je takole polomil: »Dolazim sa mazgom. Pripremite kamion.«

Sen

POROČILO

o X. rednem občnem zboru ZČDS

Predsednik Zveze tov. Ivo Majcen: Načelno se strinjam z izvajanjem vseh tovarišev delegatov, čeprav so nekateri precej temperamentno nastopali. K njihovim izvajanjem naj podam ob koncu debate nekaj pojasnil. Zveza je zaradi zvišanja železniške tarife za prevoz čebel že intervenirala, vendar ni prejela do sedaj še nobenega odgovora. Čeprav je malo verjetno, da bi s svojimi intervencijami uspeli, ne bomo mirovali, ampak še naprej opozarjali odločujoče forume na škodljive posledice, če čebelarji zaradi visokih prevoznih stroškov ne bodo mogli prevažati čebel na večje razdalje. Velika gospodarska škoda bo nastala že zato, ker bo ostalo na tisoče ton medicinske neizkoriščenih, na drugi strani pa zato, ker bo ostalo marsikod sadno drevje neoprašeno. Neka KZ je že najela čebelarja, da je pripeljal svoje čebele v njen plantažni nasad. Najbrž bo takih primerov vedno več, kajti brez čebel ni sadja, pa naj sadno drevje še tako bujno cvete. Tudi glede tega, da bi dobili čebelarji sladkor za krmljenje čebel po znižani ceni, smo napravili več korakov, a smo povsod naleteli na gluha ušesa. Dosegli smo malenkostni popust, a še tega pod pogojem, da mora biti sladkor denaturiran. Kot denaturat smo predlagali česen, ki je čebelarjem najmanj škodljiv. Nič manj kritično vprašanje ni za čebelarje krčenje gozdnih površin. Temu se ne moremo upirati, ker zahtevajo to naši gospodarski interesi. Nedomestilo za zgubljeni pasišča so lahko kvečjemu medovite rastline, ki jih bodo čebelarji sami zasadili. Pri tem zasajanju pa je potrebno najožje sodelovanje s KZ in Ob LO.

Sledilo je še nekaj pripomb, nakar je delovni predsednik tov. Šlander zaključil debato s predlogom, da naj novo izvoljeni upravni odbor Zveze na podlagi razprave o poročilih izdela delovni načrt za prihodnje leto.

Verifikacija: Po razrešnici staremu odboru, ki je bila soglasno sprejeta, je

podala poročilo verifikacijska komisija. Od 37 čebelarskih društev je 22 poslalo svoje delegate na občni zbor. Zastopanih je bilo potemtakem 71 % društev. Vseh delegatov je bilo navzočih 78 ali 85 %, kar je precej več, kot je potrebno za sklepčnost občnega zbora.

Volitev. Sledila je volitev novega odbora Zveze. Po sklepu delegatov je bilo to opravljeno javno z dviganjem rok. Izvoljeni so bili v:

1. ožji upravni odbor: Maks Avšič, Alojz Babnik, Valentin Benedičič, Franc Cimerman, Ivo Majcen, Stane Mihelič, Feri Podržaj, Slavko Raič, Vlado Rojec, Edi Senegačnik, dr. Jurij Senegačnik, Anton Verbič in inž. Anton Urbanija.

2. širši upravni odbor: Janko Belec, Alojz Benko, Ivan Bizjak, dr. Radovan Bratina, Pavle Breclj, Franc Češnovar, Rudolf Galob, Franc Gradišar, Maks Gregorc, inž. Maks Ilešič, Martin Kink, Adolf Kovič, Janez Kure, Jože Lampe, Janko Marolt, Peter Močnik, Franc Resman, Jožko Šlander in Ivan Zunko.

3. nadzorni odbor: Franc Cvetko, Vlado Martelanc in Stane Potokar.

Po volitvah je bil sprejet proračun v višini 1.222.000 din.

Pravilnik o podeljevanju čebelarskih odlikovanj je po sklepu lanskoletnega občnega zbora sestavil prejšnji upravni odbor Zveze in ga predložil delegatom v odobritev. Glasi se takole:

1. člen

Za posebne zasluge in požrtvovalno delo na področju čebelarstva ustanavlja Zveza čebelarskih društev za Slovenijo:

1. odlikovanje za čebelarske zasluge I. stopnje (zlata kolajna);
2. odlikovanje za čebelarske zasluge II. stopnje (srebrna kolajna).

2. člen

Odlikovanje podeljuje upravni odbor Zveze čebelarskih društev za Slovenijo na predlog posameznih članov odbora ali na predlog čebelarskih društev in čebelarskih družin.

3. člen

Odlikovanja za čebelarске zasluge I. stopnje podeljuje Zveza članom čebelarских organizacij in za čebelarstvo za služnim osebам, ki so se izkazale pri razvoju in pospeševanju čebelarstva v Sloveniji ter imajo trajne in posebne zasluge za čebelarstvo.

4. člen

Odlikovanje za čebelarске zasluge II. stopnje podeljuje Zveza članom čebelarских organizacij in za čebelarstvo za služnim osebам, ki so se izkazale pri pospeševanju čebelarstva še posebej v čebelarских društvih in družinah kot vidnejši sodelavci, predavatelji, dopisniki Slovenskega čebelarja, vzrejevalci matic itd.

5. člen

Čebelarске družine predlagajo kandidate za odlikovanja preko svojih čebelarских društev. Predlog mora biti utemeljen.

6. člen

O podelitvi odlikovanj I. stopnje sklepa občni zbor ZČDS, odlikovanj II. stopnje pa razširjeni upravni odbor ZČDS.

7. člen

Čebelarска odlikovanja izroča Zveza odlikovancem na primerno slovesen način.

8. člen

ZČDS vodi evidenco odlikovancev; njihova imena morajo biti objavljena v Slovenskem čebelarju. Odlikovanec prejme poleg odlikovanja tudi diplomo.

9. člen

Ta pravilnik stopi v veljavo, ko ga sprejme občni zbor ZČDS.

S pravilnikom so se vsi delegati strinjali, le tov. Kranjc je pripomnil, da bi bilo prav, če bi odlikovanja podeljevala Zveza tudi društvom in družinam. Ker so bili drugi enakega mnenja, se bo pravilnik v tem smislu izpopolnil. Znak za obe stopnji odlikovanja bo enoten.

Predsednik Ivo Majcen: Pri podeljevanju odlikovanj ne mislimo iti v širino, ker imajo društva oziroma družine možnost, da svoje zaslužne člane nagrade same v obliki diplome. V bodoče bo Zveza pri tem upoštevala predloge društev, za letos pa je upravni od-

bor sam pretehtal, kateri člani bi prišli v poštev kot odlikovanci, ter predlaga kot prve tri tovariše Avgusta Bukovca, Petra Močnika in Franca Resmana.

Zakaj se je odbor Zveze odločil tako, je utemeljil tovariš Rojce:

1. Avgust Bukovec je začel čebelariti v 25. letu svoje starosti s kranjiči. Kmalu nato je zvedel za čebelarja Ambrožiča, tedanjega našega največjega trgovca z roji in maticami, ter ga obiskal na njegovem domu v Mojstrani. Tam je videl marsikaj novega in zanimivega, kar ga je tako navdušilo, da je tudi sam prešel k čebelarjenju v panjih s premičnim satjem. Se isto leto se je vpisal v čebelarско društvo in postal sčasoma eden njegovih najdelavnejših članov. Kasneje mu je odbor zaupal celo tajniške posle, leta 1925 pa urejanje Slovenskega čebelarja. List je urejal polnih 20 let. V vsem tem času, a tudi že prej je napisal nešteto člankov, ki so mnogo pripomogli k napredku slovenskega čebelarstva. Razen tega je prevedel v slovenščino Janšev »Popoln nauk o čebelarstvu« in sodeloval pri obeh knjigah Sodobnega čebelarstva. Za to naše najobsežnejše delo je napisal več poglavij, ki se odlikujejo ne samo po jedrnatem slogu, temveč tudi po široki strokovni razgledanosti in temeljitosti.

Tov. Bukovec pa ni pomemben zgolj kot čebelarски pisatelj, ampak prav tako kot organizacijski delavec. V svojih mlajših letih je bil več nedelj na potu kot doma. Obiskoval je podeželske čebelarje, jim predaval o vseh mogočih strokovnih vprašanjih, vodil razne tečaje in pomagal ustanavljati čebelarске podružnice. Njegova zasluga je nadalje, da so naši čebelarji spoznali vrline AZ-panja in ga začeli na splošno uvajati v svojih čebelnjakih. Čeprav bo letos dopolnil že 83. leto, se še vedno živo zanimala za probleme slovenskega čebelarstva, pomaga naši organizaciji z nasveti in, če se pokaže potreba, celo aktivno nastopi za njen napredek in dobrobit.

2. Peter Močnik je začel čebelariti leta 1908 na svojem prvem službenem mestu v Šentpetru pri Velikovcu, kjer je bil šolski upravitelj in občinski tajnik. Tu je tudi ustanovil čebelarско podružnico in v njej vneto sodeloval. Zaradi svojega narodnoobrambnega dela pa je bil kmalu prestavljen v neko nemško vas na tirolski meji. Kasneje je bil še večkrat prestavljen, toda, kjer je

služboval, povsod se je uveljavljal kot čebelarški predavatelj in organizator. Med drugo svetovno vojno je moral oditi z vso svojo družino kot izgnanec v Srbijo. Po osvoboditvi se je vrnil v Maribor, kjer je nastopil službo šolskega nadzornika. Kljub preobremenjenosti s šolskim in drugim delom pa je vedno našel dovolj časa za čebele in čebelarje. Že leta 1945 je ustanovil čebelarstvo za drugo za Maribor in okolico ter prevzel v njej posle predsednika. Te posle opravlja tudi pri sedanjem društvu z isto vlogo kot ob prvem nastopu. Prav gotovo ima mnogo zaslug, da so štajerski čebelarji tako napredni in organizacijsko zavedni, da imajo svojo poslovalnico, svojo satnišnico itd.

Tov. Močnik pa je znan tudi kot čebelarški pisatelj. Že kot mlad učitelj je začel pisati v Slovenskem čebelarju in mu stoji še danes ob strani kot zvest sodelavec. Vsi njegovi članki so zanimivi in poučni, a kar je najvažnejše, zmeraj aktualni. Njegov konjiček je zlasti zboljšanje čebelje paše, kar ni nič čudnega, saj je hkrati navdušen vrtnar in sadjar. Kot tak je sodeloval tudi pri prvem delu Sodobnega čebelarstva predvsem z opisi medovitih rastlin.

V naši organizaciji uživa tov. Močnik velik ugled. Kadar nastopi na kakem čebelarškem zborovanju s svojo tehtno besedo, mu vsi prisluhnejo in z odobravanjem potrdijo pravilnost njegovih izvajanj. Že več let je podpredsednik Zveze čebelarških društev in član republiške komisije za zatiranje čebeljih bolezni. Kljub visoki starosti 73 let je še sedaj mladeniško agilen in vedno pripravljen posvetiti vse svoje sposobnosti napredku slovenskega čebelarstva.

3. Franc Resman je vzljudil čebele že v zgodnji mladosti, saj so bile kakor marsikje na Gorenjskem že od nekdaj pri hiši. Toda šele kot uradniški začetnik mestne hranilnice v Radovljici si je mogel nabaviti prve lastne panje. Seveda se je takoj potem tudi priglasi kot član k čebelarški organizaciji. Ko je postal ravnatelj hranilnice, pa se je začel živahno udeleževati v čebelarškem društvenem življenju. Bil je dolgoletni tajnik, kasneje do začetka zadnje vojne pa predsednik čebelarške podružnice v Radovljici.

Med vojno so ga Nemci preselili v Srbijo in mu zaplenili premoženje. Tako je prišel ob vse čebele in tudi ob čebel-

njak. Po osvoboditvi je začel znova čebelariti. Od leta 1946 dalje vodi čebelarstvo društvo v Radovljici kot predsednik z naravnost mladeniškim poletom. Ustanovil je satnišnico, ki vzorno deluje in oskrbuje članstvo s cenanimi satnicami. Sodeloval je pri vseh akcijah za zatiranje čebeljih kužnih bolezni in tako pomagal zatreti zlasti pršico, ki se je pred leti skušala ugnezdit tudi na Gorenjskem. Prav tako neumoren je kot društveni predavatelj. Iz svojih bogatih čebelarških izkušenj ima pač marsikaj zanimivega povedati ukaželnim čebelarjem. Mnogo zaslug ima nadalje za ustanovitev čebelarškega muzeja v Radovljici. Pri njem sodeluje od vsega početka kot tajnik in požrtvovalno zbira čebelarške starinske predmete. Njegovo ime bo nerazdružno povezano s to pomembno čebelarstvo ustanovo.

Tov. Resman ima velik vpliv na vse gorenjske čebelarje. Ta njegov vpliv se kaže predvsem v enotnem nastopanju in ozki povezanosti članstva. Zato ni nič čudnega, da Gorenjci še danes izstopajo kot vzorni čebelarji.

Po tej utemeljitvi je bil predlog za odlikovanje soglasno potrjen. Tov. Skok je predlagal, naj bi Zveza odlikovala tudi predsednika njihovega društva in Bukovčevega sodelavca tov. Vadnala, predlog pa je bil zavrnjen, ker ni bil v soglasju s pravilnikom. Na vrsto pride lahko tov. Vadnal šele naslednje leto.

Predlogi in pritožbe: O dopisu društva iz Križevcev so bili delegati mnenja, da ne spada v delovno področje Zveze. Delegat društva Dol. Lendava je dejal, da sklep o obvezni naročnini na Slovenskega čebelarja nekako izključuje čebelarje madžarskega porekla. Teh je v njihovem društvu kakih 50 in so vsi naročeni na madžarsko čebelarstvo glasilo, ki izhaja v Subotici. Zveza naj bi jih kljub temu, da niso naročniki na Slovenskega čebelarja, priznala kot svoje člane. Občni zbor je predlog potrdil, vendar naj bi ti člani plačevali po 50 din kot prispevek k upravnim stroškom Zveze.

Tov. Ferlež iz Celja je poročal, da je neki čebelar pripeljal v Sentjurij močno nosečave čebele brez zdravniškega spremljevala. Postavil jih je v neposredno bližino čebelnjakov drugih čebelarjev, ne da bi se z njimi dogovoril ali iskal na občini dovoljenje za uporabo stojišča. Člani društva so imeli z njim tudi druge neprimlike in malo je manjkalo, da ni

prišlo zaradi tega do razračunavanja pred sodiščem.

Delegati so nediscipliniranost omenjenega čebelarja ostro obsodili in sklenili, da bodo v bodoče vsakogar, ki se bo tako ponašal, javno ožigosali v Slov. čebelarju.

Na predlog tov. Majcna je občni zbor dal upravnemu odboru Zveze tole pooblastilo: Občni zbor pooblašča ožji upravni odbor, da sme nepremičnine, ki so bile Zvezi po Zakonu o nacionalizaciji priznane, odtujiti in kupiti ali zamenjati z drugimi bolj ustreznimi.

V nadaljnjem je bil še razgovor o izdaji brošure za propagando medu, o letakih, ki naj bi poučili sadjarje, kdaj je treba škropiti sadno drevje, da ne nastane škoda pri čebelah, o razdeljevanju pasišč, o pregledovanju čebel in o sankeijah proti kršiteljem članske discipline. Ob 14. uri je delovni predsednik zaključil občni zbor, nakar so odšli delegati k skupnemu kosilu, po kosilu pa na izlet v Goriška Brda. Naslednji občni zbor bo po soglasnem sklepu delegatov v Murski Soboti.

(Konec)

TEČAJI ZA VZREJO MATIC

V letošnji pomladi je Zveza čebelarških društev priredila tečaj za vzrejo matice, in sicer v dneh 29. in 30. aprila dvodnevni teoretični tečaj, 4. junija pa enodnevni praktični tečaj.

Teoretični tečaj je bil v dvorani Vajeniškega doma v Ljubljani. Udeležilo se ga je 32 čebelarjev iz najrazličnejših krajev Slovenije. Z velikim zanimanjem so sledili udeleženci izvajanjem predavateljev, ki so dokaj skrbno in zelo nazorito obdelali najpotrebnejšo snov iz te ožje čebelarške panoge. Tov. Vlado Rojce je govoril o živalskem sistemu in uvrstitvi čebel v ta sistem, o čebeljih pasmah in njih razlikovalnih znakih, o spolovilih matice in trota, o prahi, o raznih teorijah, ki skušajo pojasniti, kako nastajajo kaste v čebelji družini, o partenogenezi, o zaleganju matice in o razvoju čebel od jajčeca do popolne žuželke. Svojo razlago je sproti pojasnjeval s primernimi slikami in risbami na tabli. Tov. Edi Senegačnik je najprej razložil, kako odloča matica o uspehih v čebelarstvu in na katere lastnosti čebel je treba

paziti pri odbiranju družin za plemo. Nato je obdelal preproste načine pridobivanja matic iz rojevih in zasilnih matičnikov, naposled pa prešel k sodobnim principom vzreje. Zelo temeljito je obravnaval razne metode dodajanja vzrejnega gradiva, označevanje matic, njih dodajanje narejencem in izmenjavanje v plemenjakih. Udeležence je seznanil z vsem orodjem, ki je pri tem potrebno, in jim tudi pokazal, kako ga uporabljamo. Tov. Vlado Martelanc pa je predaval o Dathe-Köhlerjevem načinu sprasitve matic, o pomenu plemenilnih postaj, njih ureditvi in oskrbovanju, o naseljevanju prašilnikov in organizaciji prevoza na plemenilno postajo. Udeleženci so imeli tudi priliko videti, kako zamesimo sladkor v prahu z medom, da dobimo sladkorno testo, ki ga uporabljamo kot hrano za čebele spremljevalke v prašilnikih.

Po predavanjih, ki so bila oba dneva dopolne in popoldne, je tov. Rojce predvajal še film iz življenja čebel in o vzreji matic.

Praktični tečaj je bil še bolj obiskan kakor teoretični. Udeležilo se ga je zlasti veliko ljubljanskih čebelarjev, tako da je bil tov. Lojze Babnik, ki ga je vodil, kar malo v zadregi, ko je začelo deževati in so se morali tečajniki stisniti v njegov, sicer precej obsežen čebelnjak. Ta je že prej vse potrebno pripravil, da bi bil pouk čimbolj nazoren. Posamezne faze dela je najprej osebno pokazal, nato pa so morali udeleženci sami prijeti za orodje in se praktično vežbati. Izsekavali so z luknjačem celice z ličinkami iz satov, razrezavali zaležene sate v trakove, te pa v celice, jih prilepljali na čepke, delali umetne nastavke matičnikov, prenašali vanje enodnevne ličinke ipd. Nazadnje so si ogledali še matice v prašilnikih, ki jih je imel Babnik razpostavljene na vrtu. Čas je potekel, kot bi mignil, in treba je bilo tečaj zaključiti.

Po zaključku je odšla večina tečajnikov v bližnjo gostilno na skupno kosilo. Ko je bilo kosilo pri kraju, pa se družba ni razšla, temveč je posedela še precej časa na vrtu v prijetni senci kostanjevih dreves. Kakor je to že navada pri čebelarjih, se je razgovor sukal v prvi vrsti o čebelah. Vsem, ki so se tečaja udeležili, bodo ostali ti dnevi v prijetnem spominu.

POROČILO ZA SEPTEMBER

Letošnji september je bil nadpovprečno topel, suh in sončen, samo v prvi mesečni tretjini je bilo nekaj deževnih dni, na koncu mesca pa so se pojavili izrazitejši jugozahodni vetrovi. Čebele so dobro izletavale in paberkovale deloma na ajdi (v prvi dekadi), večinoma pa na resju in drugih jesenskih cvetlicah. Prinašale so predvsem obnožino, ker je tehtnica pokazala zelo malo donosa.

Dražgoše-Šk. Loka: Hoja na Jelovici še medi, žal nisem tam postavil opazovalnega panja.

Cezanjevci-Ljutomer: Celoletna bilanca je taka, da so si družine nabrale zadostno zimsko zalogo, za čebelarje pa bo ostalo le malo ali nič.

Bučkovci-Videm ob Ščavnici: Ajdova paša je dala 1,70 kg donosa.

Prosenjakovci-M. Sobota: V zadnji dekadi sem dodal družinam 4 do 5 kg sladkorja. Krmljenje in toplo vreme sta dražilno vplivala na matice in so zaradi tega močnejše zalegale.

Pušča-Bistra: Dne 17. septembra sem pripeljal čebele z Lonjskega polja. Tam je bil povprečni donos na meti 15 kg, na Mokrem polju (Novska-Brod) pa celo 28 kg na panj. Otava in žepek sta dala 3 do 5 kg, resje v Medaku pa zimsko zalogo. Na Hvaru in Visu ni bilo nikake jesenske paše.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 80	—100	— 30	— 210	15,5	26	3	—	298
Dražgoše—Šk. Loka	—130	+ 40	— 50	— 140	15,1	26	4	—	242
Žerovnica—Postojna	— 90	—	— 60	— 150	—	29	2	—	262
Rogatec	+ 70	— 50	— 50	— 30	16,7	29	2	—	211
Lovrenc na Poh.	— 60	— 55	— 30	— 145	17,1	29	3	—	215
Selnica ob Dravi	— 80	— 60	— 40	— 180	18,6	29	3	—	200
Lovrenc na Drav. p.	—130	— 50	— 30	— 210	15,5	29	4	—	266
Cezanjevci—Ljutomer	—150	— 60	— 40	— 250	15,9	28	3	—	144
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	— 60	— 80	— 10	— 150	17,9	29	2	—	284
Prosenjakovci—M. Sobota	— 10	— 40	— 30	— 80	16,9	30	2	—	246
Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podtabor—Struge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj	— 80	— 80	—120	— 280	—	30	2	—	247
Pušča—Bistra	— 40	— 90	— 30	— 160	17,5	28	2	—	224
Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	—165,4	—	—	—	—	—

ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN DRUŽINAM

Zveza čebelarских друstev je razposlala vsem društvom in družinam tiskovine za »Vprašalno polo« in »Seznam članstva«. Vprašalno polo naj izpolni vsaka družina in jo skupaj z zapisnikom zadnjega letnega občnega zbora pošlje svojemu čebelarskemu društvu najkasneje do 15. decembra 1961. Iz prejetih podatkov v vprašalnih polah naj sestavi čebelarska društva zbirno vprašalno polo, jo priključi zapisniku svojega občnega zbora in dostavi Zvezi najkasneje do 15. januarja 1962.

Sezname članstva naj izpolnijo družine v vseh rubrikah kar najbolj natančno. Priimke naj vpišejo po abecednem redu. Poleg bivališča naj bo hišna številka. Zaradi površno pisanih imen in bivališč nastajajo zelo neprijetne pomote; tako dobivajo nekateri člani po dva izvoda Slovenskega čebelarja, drugi pa ostanejo brez glasila, ker ga pošte zavračajo s pripombo »nepoznan« itd.

V rubriki »Opombe« naj bo pri vsakem novem članu navedeno, da je »nov«. V isti rubriki naj bodo vpisane tudi funkcije članov (predsednik, tajnik, blagajnik). Ob zaključku seznama pripišite, na koga naj naslavljamo družinsko pošto.

Najpozneje do 15. decembra naj pošljejo družine po en izvod tako izpolnjenih seznamov neposredno Zvezi, en izvod svojemu nadrejenemu društvu, en izvod pa naj obdrže za lastno uporabo.

Da bo vse delo nemoteno teklo, naj imajo družine redne letne občne zборе do 15. decembra t. l., društva pa do 15. januarja 1962. Društva opozarjamo, da nam ni treba pošiljati rednih sejnih zapisnikov, ampak samo zapisnik občnega zbora. Za Slov. čebelarja naj bo poročilo o poteku občnega zbora posebej napisano.

ČEBELARJI

naročniki Slov. čebelarja, ki smo jim poslali opomine, naj članarino čimprej poravnajo. Zavedajo naj se, da mora plačati Zveza tiskarniške in druge stroške takoj ob dospelosti. Če bi tako odlašala s plačilom, kot to delajo nekateri člani, bi nam tiskarna tiskanje glasila takoj ustavila.

Članarina (v kateri je vključena tudi naročnina za Slov. čebelarja) je bila po sklepu plenarne seje z dne 29. oktobra leta 1961 za leto 1962 povišana na 900 din, in sicer zato, ker predvidevamo v prihodnjem letu pri izdajanju lista naslednje izdatke:

tisk, klišeji, sotrudniški in uredniški honorar, ekspedit in poštšina	3,286.000 din
administracija, proračunski, socialni in stanovanjski prispevki	646.000 din
režija (najemnina, kurjava, razsvetljava itd.) . . .	168.000 din
Skupaj	4.100.000 din

Če računamo v naslednjem letu s 4600 člani, kolikor smo jih imeli do sedaj, odpade na posamezni letnik 890 din izdatkov. Ker nima Zveza razen članarine nobenih drugih dohodkov, se povišanju ni mogla izogniti. Upamo da bodo vzeli člani to z razumevanjem na znanje in nam bodo ostali še nadalje zvesti, mi pa bomo poskrbeli, da bo Slov. čebelar čim bolj zanimiv in da bo redno izhajal vsak mesec.

ČLANI

ki niso prejemali Slov. čebelarja v redu, naj nas o tem takoj obveste, da jim manjkajoče številke nadomestimo. Letošnjega letnika imamo še nekaj na zalogi. Novi člani ga dobe po stari ceni.

ČEBELARSKE DRUŽINE

ki še do danes niso poslale seznamov članstva za tekoče leto, prosimo, da to nemudoma store; za prihodnje pa naj se strogo drže rokov, kot smo jih navedli v naši okrožnici.

ČEBELARSKO DRUŠTVO LITIJA

sporoča vsem svojim članom, da bo imela redni letni občni zbor v nedeljo 17. decembra 1961 v sejni sobi Kmetijske zadruge v Litiji ob 8. uri. Na občni zbor vabimo ne samo člane, temveč tudi nečlane, prijatelje čebelarjev in zastopnike lokalnih oblasti.